

1.
1.
2.
3.
4.
5.
6.
1.
1.

1762.

1. Schenwall, Gregorius: De rebus mixtae successionis.
2. Myrerus, Georgius Henricus: De multis foro delinquentis.
3. Boehmerus, Georgius Ludovicus: De bello nunc gesto ob servatam Germaniae libertatem memorabile.
4. Voering, Henricus, de: De appellacione in causis feudatibus.
5. Ludewig, Joannes Christophorus: De emtore non stante locationis antecessoris.
6. Puetter, Joannes Stephanus: Joannis Hurici Bruns solennis inauguralia indicat praemissa commentationuncula: De foro delinquentis officialis cancellariae in supremo camerae Imperialis iudicio.

1763.

1. Faber, Michael: De legatione et mortis causis donatorum differentia eorumque usum hodie.

1763.

2. Gebauer, Georgius Christianus, Ord. juris, Decanus:

Vanillii Fabri . . . lictionem et disputationes
inaugurales publice habendas invitata simul: 2.
De judiciis non capitalibus veterum Germanorum
normis commentatur.

3. Gebauer, Georgius Christianus: honores in jure summos

Samueli Jacobi Mettingh. . . collatum in indicat 3.
eaque occasione: De homicidio de libro ap. vet. Germ.
non capitali ejusque multa Waegeldi commea-
fatur.

4. Puchterus, Joannes Stephanus: De legum imperii

fundamentali um et civilium differentia

5. Richter, Jorg Gottlob: Valentes hominis nudi et cooperiti

6. Vogel, Rudolph Augustinus: Ord. mto. Decanus: Tab. dea deo circum-
1764. ^{stans modis: Program.}
^{du. publ. Ruff. An. 1764. p. 101. 102.}

1. Anckelman, Georgius: De successione ab intestato

liberorum naturalium et spuriorum in bona

matris ejusque collateralium juri salutaris
Hamburgensi non adversante

2. Agnerus, Georgius Hamburgus, Ord. jur. Decanus: ad
Christophori Schmidt d. i. c. Thiel de K. ... solemnia
inauguralia invitatio. praemissa est de consuetu-
dine legem vincentis brevis commentatio.

3. Boekmerus, Georgius Ludovicus: De obligatione
locatoris ob usum rei locatae maxime per
bellum impeditum

4. Gatzert, Christianus Hartmannus Samuel: De mutua
nummaria post pecuniae mutationem ad mentem
legum peregrinarum pariter atque domesticarum
restituenda.

5. Gebauer, Georgius Christianus, Ord. jur. Decanus:
summus in utroque jure honores capessendi

licentiam . . . Georgio Anckelmanns et Vincentio
Rumpffio et collatam esse et collatam iri . . .
indicat simul: De flagitijs ap. vet. German. nomina
et quae de judicijs vicarijs et paganis dicenda
restabant, in medium profert:

6. Meisler, Albert Ludov. Frider: Prosum qui a sita
instrumenti non librato angularum mensuram
ingrediuntur censum habet et rebus mathematicis
. . . operam daturis . . . monstratorem . . . officij

7. Rumpff, Vincentius: De rei vindicatione e jure
Romano atque Hamburgensi.

8. Schmitt, Christoph, doctus Pilsedek: De varijs legum
positivarum speciebus, earum interpretatione et
ad facta occurrence applicacione

8
1762, 2 2

DE
MILITIS
FORO DELINQVENTIS
DISSERTATIO IVRIDICA

QVAM
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
POTENTISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DOMINO
GEORGIO III.

MAGNAE BRITANNIAE FRANCIAE ET HIBERNIAE REGE
DEFENSORE FIDEI

BRVNSVICENSIVM AC LVNEBVRGENSIVM DVCE
S. R. I. ARCHITHESAVRARIO ET ELECTORE REL.
CONSENSV ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS

PRAESIDE

GEORGIO HENRICO AYRERO

PHIL. ET I. V. D. CONSILIARIO REG. AVL.
IVR. ANTECESSORE ET FACVLTATIS
IVRIDICAE SENIORE

PRO

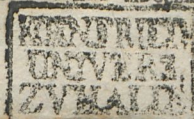
LICENTIA SVMMOS IN VTROVQVE IVRE
HONORES CAPESSENDI
PVBLICE DEFENDET

IOANNES HENRICVS BRÜSS
HAMBVRGENSIS.

D. V. MAIL

GOTTINGAE

LITTER S IOANN. HENR. SCHVLZII MDCCLXII

DE
MILLIS
FORO DELINQUENTIS
DISECTATIO IURIDICA

RECTORI ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
POTISSIMO RICHARDO DOMINO
DOMINO

GEORGIO III

GEORGIO HENRICO ALEXANDRO

LICENTIA SUMMA IN APTORUM VIRE

IOANNES HENRICHUS BRUNN

1774

PATRIBVS CONSCRIPTIS

S. R. I.

LIBERAE ET INTER MEDIAS BELLI TURBAS

FORTVNANTE DEO

FLORENTISSIMAE REIP. HAMBVRGENSIS

VIRIS

PERILLVSTRIBVS MAGNIFICIS CONSVLTISSIMIS

PRVDENTIA ET GRAVITATE

CONSPICVIS

CONSVLIBVS

SYNDICIS

SENATORIBVS

ARCHIVARIO

PROTONOTARIO

SECRETARIIS

ARCHIVARIO ADIVNCTO

PATRONIS ET FAVORIBVS SVIS

MAXIMOPERE COLENDIS

HANC

HANC
DISSERTATIONEM INAVGVRALEM
EA QVA PAR EST
ANIMI DEVOTI
SVBMISSIONE
INTER ARDENTISSIMA
PRO
PERPETVA PATRIAE DVLCISSIMAE
INCOLVMITATE

VOTA

D. D. D.

TANTORVM NOMINVM

OBSERVANTISSIMVS CVLTOR

IOANN. HENR. BRÜSS.

DISSERTATIO IVRIDICA INAVGVRALIS
DE
MILITIS FORO DELINQVENTIS
PROOEMIUM
INSTITVTI RATIONEM EXPLICANS.

Jam omnia quidem bellis adhuc feruent interque spem pacis exoptatissimae & terrificorum metum armorum animi incerti fluctuantur. Hinc Scholae & Cathedrae academicae aequae, ac forum, tam vacuae esse videntur, quam ipsa Vacua. Tantum tamen abest, ut vel inter arma leges penitus silere, vel suaviorum cultum Musarum irati Martis strepitus impedire debeant, ut potius illae, cum etiam inter maximas belli turbas vigere, loqui, clamare censentur a), eo promptius diligentiusque sint exaudiendae custodiendaeque, quo corruptiores & audaciores illud reddit homines etiam nec destinatos nec aptos armis ferendis b); hae vero eo sanctius

a) Male ageretur cum rebus humanis, si in vsum deducerentur, quae in Comment. ad MARTINI LAVDENSIS Tr. de Bello Qu. XVI. n. 3. docet CONRADVS SCHLEIFIVS, vnt CRAVETAE I. Vol. conf. 5. n. 12. effato nixus, scilicet belli tempore, quo ius non redditur, licitum esse ius dicere propria auctoritate. Longe rectius ac distinctius hic procedit B. BOEHMERVS & in Diss. de poena ius sibi dicentis sine iudice, & in Diss. de eo, quod iustum & durante iustitio.

b) Verissime S.R. & Cl. SCHVETZIVS in Encom. publ. resp. Hamb. nuper e suggestu Ill. Gymnasii Hamb. sub auspiciis noui muneris dicto, triste hoc aevum, vbi

- Mundi sensum moles sub agone laborat,

deplorans cecinit:

Tollitur heu! pietas, fugere fides,
que pudor que,

Nulla malos homines legum reuerentia tangit,

Nec Jouae monitis facilem quis commodat aurem.

PROOEMIUM.

Eius calendae, quo maiorem illis honorem ipsi summi copiarum duces & militum praefecti habent c), optime persuasi, pacis non magis, quam belli artibus, rempublicam, cuius summa tuitio, IVSTINIANO iudice d), de stirpe duarum rerum, armorum scilicet atque legum venit, vimque suam exinde munit, si salva esse debeat, carere posse, nec minus decoris in toga, quam in sago, esse. Quidni igitur, dum inter milites iam medii versamur, & sub ILLUSTRISSIMI COMITIS A VALLE strenuo praesidio, graui tutela & seuera disciplina tuto in arenam descendere possumus, ex militia armata aliquid delibemus atque ad usus militiae togatae urbanae, quae CICERONI e) vocatur, transferamus. Saeva & calamitatis plena res est bellum, summaeque miseriae, quacum generi humano colluctandum est, evidentissimum argumentum*). Nihilò tamen minus suus stat militiae honos, neque immerito militarem artem honoratissimam dixit ARISTOTELES f), quum

c) Vetus est quaestio: An literarum studia militiam eneruent? quam OVIDIVM de Ponto I. VI. 78 & II. IX. 47. seq. ingenuis artibus pectora mollescere & asperitatem fugere, canentem, in partes suas trahens, adfirmare haud dubitavit, Nobilis Venetus, apud THOM. CRENIVM de erudit. comparanda N. XVII. Sed aliter plane sensit GE. OBRECHTVS, Ictus Argentoratensis, in dedicat. Disputat. de militari disciplina, contendens, Martem sine Musis esse, tanquam corpus sine anima, curram sine auriga, & nauem sine Magistro, nec robore, sed ratione res magnas geri. Nouissime eandem sententiam tuitus est Vir & rei & iuris militaris peritissimus I. B. XAV. JOSEPH. MYLLER A

FREYBURG in alphabeto disciplinae militaris, Corpori Iuris Caes. adiecto, p. 510. militibus doctrinae studia verbis CICERONIS pro SVETIA maximopere commendans. Memorabilis hinc est Romanorum legio gemina, Martia vel Minerua victrix, quo vtroque nomine fuit ornata, teste HVBERTO GOLZIO, in Thes. rer. antiquar. p. 154. in III. SCHOEPELINI Alfat. illustr. T. I. p. 592. hanc in rem laudato.

d) In Constit. Summa reipubl. pr. de Iustin. Codic. confirm.

e) Pro Muræna c. 28. *) cf. BESOLDVS de pacis iure & V. C. EL. de VRIES Encomion pacis.

f) Eth. III. 6. Cf. MYLERI AB EHRENBACH Sتراتologia G. I. stat. a IAC. DAV. MOEGLINGIO adaucta Cap. 12

PROOEMIUM.

quam neque quies gentium, ut iudicavit Cerialis g), sine armis, neque arma sine stipendiis haberi queant, atque secundum Orbomnis orationem h) penes milites omne honestis consiliis robur, & sine iis, quamvis egregia, inualida sint. Sicuti vero nemo bonus miles esse potest sine virtute, ita statum quoque militarem pios mores admittere, ac recti iustique custodiam, nemo aequus rerum existimator dubitabit i), utur olim cecinerit LVCANVS k):

Nulla fides pietasque viris, qui castra sequuntur.
Sed habet is, uti omnes status alii, suos peccatores, suosque delinquentes. Testatur hoc quotidiana experientia. Quid? quod eo liberius peccant manifestisque delinquent milites, quo facilius sibi, utpote ad nocendum mercede conducti, persuadent, etiam in innocentes omnia licere. Quare alii officii sui plane sunt immemores, alii mandatorum limites suorum temere excedunt, ac saepe seuerissima disciplina contineri nequeunt, quo minus vagi per agros palentur damnaque rure praesertim degentibus inferant, ac modo minis atque concussionibus crumenas rusticorum, quorum dudum diaboli audierunt, excutiant, modo vias publicas obsideant ac rapinas & latrocinia in quemvis obuium peregrin-

g) Ap. TACITVM Hist. L. IV. c. 74. n. 2.

h) Ibid. L. I. c. 38. n. 2.

i) Dubia hic obmota dudum post patres ecclesiae ex ipsa S. S. diluit B. LVTHERVS in opus. ob Kriegsleute auch in fechtigen Stande seyn können, ad quod prouocat Phil. von Sittewaldt, s. Hans Michel MOSCHEROSCH von Wilsdrade in praef. des Soldaten Lebens, & quod AHASV. FRITSCHIVS militi suo peccanti subiunxit, Plura qui cupit, evoluat TH. REINKINGI biblisches Kriegs-Decht, adeat

HERRENSCHMIDII Tr. Der fromme Soldat, & conferat summi nominis Theologum, IOH. FR. VVÖDEVM Instit. Theol. mor. p. IV. c. 4. §. 25. in diss. de officio imperant. circa conscrib. mil. §. VII. seqq. & in diss. de iure Belli circa res sacras §. 1. Select. iur. nat. et gent. p. 272. & 454. 199. Nec veteres Christianos militiae tam inimicos fuisse, ut vitam militarem prorsus damnarent, pluribus seculi II testimoniiis probat B. AMOSHEIM in comment. de Rebus Christianor. p. 250.

k) X. 401.

P R O O E M I V M.

peregrinantemque exerceant. Videmus hinc, subinde de potestate in eorum delicta & crimina inquirendi eaque puniendi inter iudices militares & civiles, siue magistratus ordinarios, conflictus oriri. Neque militum armatorum, qui criminis se reos fecerunt, defensores togati tam sunt inermes, quin inter alias exceptiones saepe friuolas & excusationes fatuas, quibus plerumque penum suam habent refertam, illos clypeo praescriptionis fori tegere, non tam vero declinare hoc solummodo, quam potius totum iustitiae cursum longo sufflamine litis tardare studeant atque penitus impedire. Quaeritur itaque, & saepe in utramque partem disputatur, quodnam sit tandem forum competens militis delinquentis? Haec quaestio a scriptoribus, qui de privilegiis militum, aut generatim, aut de iure iudicium militari speciatim, egerunt, vel plane omissa, vel saltem leui tacta brachio, vel non satis distincte proposita tractataque fuit. Quomodo vero eam Vir. Ill. IOH. HENR. KIRCHHOF, cuius opus 1) Hamburgi adhuc sub prelo sudat, decisurus sit, nondum constat. Itaque digna nobis visa est, quae in praesentiarum paulo curatius, sed breuiter, pro instituti ratione, excuteretur. Ut autem ordine procedat nostra disputatio, illam in tres dispescere lubet sectiones, quarum prima ipsum militum statum, altera forum eorum privilegiatum exponet, ac tertia denique iudicem delinquentium criminalem pro diuersis eorundem delictis determinabit.

1) Nuperrime annunciatum est besondern Soldaten-Rechte, Vorzüge und Freyheiten: Abhandlung der ge und Freyheiten.

SEC.

SECTIO I.

DE MILITVM STATV.

§. I.

MILITIS VOCABVLVM VNDE DESCENDAT?

Belle ac recte monente M. TVLLIO CICERONE (a), *omnis in quaerendo, quae via quadam & ratione habetur, oratio praescribere primum debet (quibusdam in formulis ea res agetur) ut, inter quos disseritur, conueniat, quid sit id, de quo disseratur.* Itaque more omnium, qui perspicuitatem amant, ambiguitates cauent atque statum controuersiae rite formare student, nobis etiam hic ante omnia explorandum

erit

(a) De fin. bon. & mal. L. II. c. 1. extr.

2
S E C T I O I.

erit, cum, quid quisue sit miles, tum vnde dicatur. Nemo putet, superfluum ac inutile prorsus esse explicando hominum generi omnibus noto ac quotidie ante oculos verfantanti vel tantillum immorari, quum ipsum militis nomen ab iis subinde sibi sumi, vel iis tribui, videamus, qui minime illo sunt digni. Etenim neutiquam, vt iam olim ARCADIVS & HONORIVS Impp. b) verissime pronuntiarunt, in hunc censum referri possunt illi, qui vano militiae nomine inmania lucra sectantur, sed qui necessitatem officii sollicitudinibus debitis exequantur. Neque a militia, sed a malitia potius tales milites, si eo titulo abutuntur, cum VARRONE dicendi sunt. Ne quid enim in hac nominis quaestione omittamus, in limine statim monendum est, varie ludere Etymologicos in eo deriuando. Si inter ICTOS veteres, allusionibus eiusmodi admodum delectatos, audiamus VLPIANVM c), miles adpellatur vel a militia d), i. e. duritia, quam pro nobis sustinent, aut a multitudine, aut a malo, quod arcere, cur non & facere? milites solent, aut a numero mille hominum; Sin AELIVM apud FESTVM, a mollitia κατ' ἀντιθεσιν dicitur, quod nihil molle, sed potius quid asperum gerat; sicuti circa ipsum belli, quod, auctore SENECA e), miles, aliena incommoda non curans, tam auide, quam agricola caritatem annonae, optat, etymon variant, dum alii itidem per contrarium ex eo, quod sit minime bellum, s. bonum, alii, quod sit bellum, i. e. bonum, vtpote ad habendam pacem f) comparatum, alii aliunde

b) In l. 9. C. de Cohortat.

c) In l. 1. §. i. ff. de Testam. mil.

d) Invertit potius HIERONYMVS MAGIYS Miscellaneor. L. IV. c. 1. VLPIANVM hic aequae, ac in deriuatione iuris a iustitia, acspitasse, eleganter obseruans, at-

que hinc rem permolendo militiam a milite, tanquam voce simpliciore, forte rectius deducens,

e) de Bensf. L. VI. c. 35.

f) Vnde VEGETIVS de Re mil. L. III. in prol. Qui desiderat pacem, praeparet bellum.

hinc derivant. Inter tot vero Grammaticas nugae g) illa nobis originatione, laudato quoque MAGIO probata, qua militis nomen a millenario numero, ut miles sit quasi millesimus quisque, repetitur, cum B. GESNERO h) ideo praeferenda videretur i), quod non solum Romulus, Martis, quantum putatus est, filius, teste EUTROPIO k), sicuti centum ex senioribus a senectute senatores distos, ita mille pugnatores delegit, quos a numero milites l), adpellavit, sed etiam, quod mille homines ad legionem conficiendam trium quaeque tribuum civitatis Rom. mittebat m), unde ipsum ducem Chiliarchum vel

g) Cur miles dicatur quasi miras, explicat VOSSIVS in *Etymol.* h.

h) In *Thef.* L. L. v. miles.

i) Magis quidem placuit MENAGIO *Amoenit. iur.* c. 39. h. v. Graeca origo a $\mu\iota\lambda\alpha\zeta$, popularis, quam etiam laudat HEINECCIUS ad BRISSONIVM de V. S. sed nimis longe est arcessita.

k) *Brev. Hist. Rom.* L. I. sub Romulo.

l) Omissus quidem est hic locus, quem MENAGIVS l. c. indicat, & a PAEANIO, veteri sophista, in *Metaphrasi Graeca*, & in CELLARII, HAVERCAMPI aliorumque editionibus recentioribus; sed inuenitur in editione peruetusta, & hinc paulo rarior, nobiscum amica manu forte communicata, quae a. 1475. vna cum P. DIACONI *Rom. Hist.* Mediolani, curante Magistro PHILIPPO DE LAVAGNA in fol. min. prodit.

Procul autem dubio, & HAVERCAMPIVS & reliqui editores ab eo in praef. recensiti, qui in edendo Eutropio puro probatoribus codicibus MSSis vsi sunt, istam particulam, ut multas alias, pro lacinia a P. DIACONO adfuta habuerunt, & hinc expunxerunt. Neque PLVTARCHVS in *vita Romuli* longe plenius descripta huius denominationis ullam facit mentionem. Quod tamen etymologiae nostrae etiam aliunde confirmatae nihil nocet.

m) Ut DIONYSIVS GOTHOFREDVS ad cit. l. ff. ex VARONE adnotat, nec non HENRSAVILIS in *commentario de Militia Rom.* ex Angl. in Lat. linguam conuerso pag. 3. Numerum tamen legionis non semper eundem, sed varium diversis temporibus apud Romanos fuisse, ex veterum monu-

men-

vel Chiliaſten Graeci dixerunt. Neque vnum vel paucos ad militandum ſufficere, ſed certam hominum multitudinem requiri ad omnia ſagatae militiae munia rite exercenda, res ipſa loquitur. Hinc VLPIANVS n) quoque monet, *exercitum non vnam cohortem, neque vnam alam dici, ſed numeros multos milirum.*

§. II.

VARIJ MILITIS ET MILITIAE SIGNIFICATVS.

Quoniam ergo militis nomen cum iuribus atque commodis militaribus ſibi vindicant haud pauci, qui tamen reuera tales non ſunt, ne quid ambigui hic remaneat, diuerſi vocis ſignificatus euoluendi atque perluſtrandi veniunt, ad remouendos milites improprie ſic dictos, quibuſcum iam res nobis non eſt. Latiffime accipiuntur vocabula militis & militiae cum in ſacris oraculis, vbi mox tota hominis aerumnosa vita militia o), mox omnis Chriſtianus dicitur miles p), eiſque armatura Dei commendatur q), tum etiam a Scriptoribus

pro-

mentis Scriptorum docet ROSINVS
Antiqu. R. L. X. c. 4.

n) l. 2. §. 1. de *His, qui not. infam.*

o) IOBI VII. 1.

p) II. Cor. X. 3. ſq. *Ephes. V. II. ſq. I. Tim. VI. 12. 2. Tim. II. 3.*

q) Egregie praeter alios hanc militiam ſpiritualem ſ. luſtram carnis & ſpiritus indeque dictam eccleſiam militantem explicat ex Theologorum caſtris B. VVDDEVS *Inſtit. Theol. dogm. L. V. c. 3. §. 2.* ex Iſtor. exercitu B. IVST. HENING. BOEHMERVS, vbi ad filii natu ſecundi, CAROLI AVG. longe illuſtriore deinde dignitate ornati,

ſed praematura morte ad beatas immortalium arces euecti, diſt. inaug. quae de iure militum eccleſiaſt. agit, de iure eccleſiaſticorum militari praefatur. Huius militiae intuitu nonnulli adeo ICTI haud dubitarunt munuſcula baptiſmalia eam ob cauſſam ad peculiū caſtrenſe referre, quod a teſtibus baptiſmi ſ. patrinis nomine baptizandi, Diabolo & pompis *Satanac*, quas peculiari diſt. Summe Rei. WALCHIVS noſter ex Chriſtianae antiquitatis documentis erudite explicauit, renuntietur & quaſi bellum ſolemmiter aduerſus illum indicatur. vid. RADOVIUS in diſt. de pecunia luſtrica c. IV. §. 9.

profanis, quibus viuere & militare vnum idemque denotat. Neque tamen hinc accenseri militibus queant sacrorum anti-
 stites totius Clericorum, siue sub vexillo pontificis R. siue
 sub principum Protestantium auspiciis militantium ordo,
 quippe qui, quamuis etiam singulari priuilegio fori gaudeat,
 tantum tamen abest, vt argumento a militia armata ad mili-
 tiam coelestem ducto, sibi priuilegia militaria cetera possit ar-
 rogare, vt potius propter hanc ipsam rationem, quod discre-
 ti sint milites ecclesiae a militibus seculi r), vt generatim a
 negotiis secularibus & militaribus s) sese abstinere debent
 t), a feudis, militiae armatae causa primitus institutis, ex-
 cludantur v). Deinde non magis hodie, ob mutatam rerum faci-
 eciem, huc referri possunt Vasalli in se spectati. Quamuis e-
 nim antiquitus feuda sua militando meruerint, atque inde mi-
 lites & Arimanni *нар' игохън* sint vocati x); posteaquam tamen
 miles mercenarius s. conductitius introductus fuit y), me-
 diante adaeuratione seruitiorum militarium hoc onere se libe-
 bera-

r) c. 5. Dist. L.

s) Hinc etiam LEO Imp. Nou. VIII. vbi ordinis monastici desertio-
 nem prohibet, addit: *Neque, qui
 in diuinae militiae legiones receptus
 sit, hunc in mundanis militiis placet
 collocari.*

t) 2. Tim. II. 4. c. 8. Dist. X. &
 c. 19. C. 23. Q. 8. conf. CASP. ZIEG-
 LER de *Episcopo milite in veteri ec-
 clesiae inuiso*, & III. GE. LVD. ROH-
 MERI diff. de *Iuribus ex statu milit.
 Germanor. pendent.* c. I. §. 8. & c. II.
 §. 8.

v) I. Feud. tit. 26. §. 5. 36. I.
 F. S. c. II. I. F. Al. c. I. §. 4. vetus

AVCTOR de *Beneficiis* §. 4. apud
 THOMAS. *select. feud.* p. 99.

x) Vid. HACHENBERGII *Germania
 med.* Dist. IV. §. 3. & conf. MET-
 TINGHII *status militiae Germ.*

y) De huius mutationis causa
 pluribus agit METTINGH. l. c. in
 Appendice, quae sistit primordia
 hodiernae militiae. Gallis haec at-
 tribuit merito. CEL. GAR. FERD.
 HOMMELIVS. ad B. IOH. IACO-
 BI MASCOVII de *Iure feudor.* li-
 bellum c. III. §. 31. Neque id so-
 lum nominibus, quae ex lingua
 Gallica Germani ad designandos di-
 scernendosque varios militum gra-
 dus

berarunt z). Faceffere porro hinc debent fic dicti equites aurati torquatue & in ordines equeftres recepti, nifi cingulo militari ornati militum quoque cafta potius fequi, & negotia bellica gerere, quam vel in aulico fplendore, vel in umbra campeftri verfari, otiove frui, malint. Sed neque in hunc numerum veniunt doctores & profeffores bonarum literarum, neque fcholares & ftudiofi, quamuis & ipsis, vtpote *ftudiorum cauffa peregrinantibus & amore fcientiarum cum vitæ periculo exulibus iura & priuilegia peculiaria fint indulta a*). Neque Aduocati & cauffarum patroni militis nomen recte poffunt tueri, quantumuis honorifica iisdem fit militum & aduocatorum comparatio, in Refcripto LEONIS & ANTHONII Impp. occurrens b). qua non minus *humano generi litibus laborantium fpem, vitam ac pofteros gloriofæ vocis minime defendendo providere exiftimantur, ac fi gladiis, clypeis & thoracibus nixi præliis atque vulneribus patriam parentesque falua- rent*. Denique merito hic exulant cuiuscunque generis officiales,

duf adoptarunt, poteft probari, fed etiam ex ipsis hiftoriarum monumentis conflat. Vid. P. DANIEL Hift. *de la Milite françoife* L. III. c. 8. & Jaruati GREGORII VERACIS *Gedanken von dem perpetuo milite*, ibique c. IV. §. 17. p. 37. excitatus MOLESWORTH *Mem. de Danemarck* c. X. Vtilitatem vero militis mercenarii & a Perfis, & a Carthaginensibus & a Romanis quoque agnitam aduerfus MACHIAVELLVM vindicat CONRINGIVS, licet cum eo militem domefticum peregrino præferat, in *diffl. de Militia lecta, mercenaria & forcia* Th. XV. add. de LVDEWIG *Opusc. mifcell.* T. I.

p. 344. & T. II. p. 255. fqq. & ANTIMACHIAVEL c. XII. vbi luculenta huius quaeflionis difcuffio extat.

z) conf. IOH. STRAVCHIVS *de Hofte ndit.* ap. REINHARDVM p. III. *opusc. Strauch.* N. II. & IOH. DAN. LVDECKE *de Adacratione feruitior. equeftr.*

a) Auth. *Habita C. Ne filius pro patre*, in qua explicanda & extendenda dum occupantur interpretes, faepe priuilegia militaria perperam huc trahunt.

b) l. 14. C. *de Aduocat. diuerf. iud.*

ciales, licet etiam hi in iure nostro c) saepe militis nomen gerant eorumque militia modo palatina, modo togata, modo literata nominetur d). Quodsi enim tam late sumatur militis vocabulum, nemo non etiam in statu civili pariter atque ecclesiastico erit miles. Quid? quod secundum OVIDIVM venuste milites & amafios inter se conferentem,

Militat omnis amans & habet sua castra Cupido e).

Non autem vigilata Veneris, sed Martis praelia militem faciunt, qui, eodem poeta auctore, f) amat

- - more patrum, dum strenua sustinet aetas,

Praemia militiae puluerulenta sequi.

Denique, ita canente HORATIO g),

Militat in silvis catulus,

sicuti XENOPHON haud inepte venationem militiae comparat h), immo

c) l. vii. C. In qu. causf. mil. fori praeser. vii non pass. & t. t. C. de priuil. eor. qui in sacro palat. milit. item de procurat. sacri. scrip. & de agent. in reb. l. 10. C. de diuers. off.

d) Differentias hasce pluribus persequitur P. THEODORICVS in dist. de priuil. milit. & armator. & rogator. add. HENR. BREVLAEVS de Militia polit. duplici togata & armata.

e) Amor. L. I. Eleg. IX. v. 3. sq. vbi hoc ad Cupidinem, Venereae militiae ducem, habetur alloquium:

*Quid me, qui miles nunquam
tua signa reliqui,*

*Lacdis? & in castris vulneror
ipse meis?*

f) l. c. El. XV. v. 4.

g) L. I. Ep. 2. v. 67.

h) In Cyropaed. Lib. I. & VIII. p. m. 5. & 255. quod non solum ad surgendum mane & ad frigora caloresque perferendos consuefaciat, sed etiam ad itinera & cursus exerceat, praeterea sagittis iaculisque feram petere necesse sit, ubicunque inciderit, saepe etiam acui animum in venatione oporteat, obiciens se robusta & feroci aliqua bestia &c. Vnde quoque HORATIVS L. I. Ep. 18. v. 49. venationem vocat Romanis solenne viris opus, utile famae, vitaeque & membris. PLINIVS Paneg. in Traian. c. 81. his artibus futuros duces imbutos fuisse ait. Quantum autem veteres Germani, quoties bella non inierunt, venatibus dedit fuerint, CAESAR & TACITVS testantur. Plura vid. in KLETTII Worrede zu des Freyh. v. Jekstarr Abb. von den Jagd. Rechten.

immo isthanc exercitationem bellicarum rerum verissimam esse existimat.

§. III.

MILITIS PROPRIE SIC DICTI DEFINITIO.

Iis itaque omnibus remotis missisque, qui paganorum i. e. in pagis degentium s. domi manentium nec ad bellum proficiscentium *i*), nomine comprehendi solent, atque saepe etiam priuati & populares adpellantur militibusque opponuntur *k*), demum intelligemus, quis proprie miles dicatur. Eos scilicet solos id nominis mereri, merito iudicat Vir in rebus agendis discernendisque olim versatissimus ac de iuris prudentia militari non minus, quam ciuili, praeclare meritus, GE. ACACIVS ENENCKELIVS BARO HOHENECCIVS *l*), qui armatae militiae atque expeditionis bellicae causa instructi, & quod verbo profitentur, re factoque praestare parati sunt *m*). Neque adeo rectius forsitan militem in genere spectatum definiueris, quam si personam dixeris publica auctoritate ad militiae munia in armis agitanda rite constitutam.

§. IV.

EIVSDEM VBERIOR EXPLICATIO.

Haec definitio, nisi nos omnia fallunt, continet omnes notas, quibus miles ab aliis personis dignoscitur. Neque hinc

i) Vnde paganus ab APPIANO L. I. de bello ciu. ἀπόδευος, miles contra σπαρτιώτης vocatur, utrumque PLINIUS L. X. Ep. 17. distinguit.

k) Textus iuris huc spectantes plena manu collegit BRISSEONIVS de V. S. sub his vocibus,

l) De quo lectu digna nec vbiuis obuia memoriae prodidit PERILL. GEBAVERVS in Mantissa diss. de priuilegiis.

m) De priuilegiis militum & militiae L. I. c. 3. n. 7.

Hinc opus est ad sex illos characteres iusto vel plures, vel pauciores recurrere, quos ACCVRSIVS *n*) requirit, sed ob mutatam hodie & diuersam a Romana militiae rationem haud immerito laudatus ENENCKELIVS *o*) reiecit, ipse tamen deinde in designando milite nimis scrupulosus & praeter relationem in numerum atque iurisiurandi vinculum hoc quoque exigens, vt ad iustum bellum sit lectus. Sicuti enim iustitia iniustitiae bellorum, quae principes gerunt, ipsorum conscientiae merito relinquitur, nec priuati haec res est arbitrii; *p*) ita haud dubie sufficit, dummodo ab eo, qui habet ius belligerandi, fuerit vel ex ciuibus lectus, vel aliunde conductus, aut assumtus *q*). Quandoquidem vero hostes, quibus bellum publice decretum fuit, sollicitè VLPIANVS *r*) a latrunculis vel praedonibus distinguit; ideo erroneos, palantes, circumforaneos, planetas terrestres, vti passim audiunt *s*) & huius surfuris vagabundos, ruricolos magis, quam hostem, insectantes, quos leges imperii *t*) adeo pro bannitis habent, militum nomine honorabili plane indignos, quin armis exuendos & promeritis poenis afficiendos esse, oppido liquet. Non maiori iure huc referri possunt ciues seditiosi, rebelles, tumultuantes ac dis-

fidentes

n) In glossa ad l. pen ff. *Ex qu. caus. mai.*

o) l. c. cap. II. n. 2, sqq.

p) conf. KNIPSCHILD de obligat. *vasalli erga domin.* Q. 2. B. MENZIVS in diss. de defectu militari prudenter habendo §. V. sqq. & Dn. a BEVST *obs. mil.* p. V. obs. 178. add. *E. Rv. Ranzl.* de 1757. Vol. I. N. 40. & Vol. II. N. 55. 57.

q) De milit. *auxil.* speciatim agit WILDVOGEL Add. P. MULLERVS de *copiis auxiliari. stat. imp.*

r) l. 24. ff. de *scapriu* & *post. im.*

s) Apud IOH. OTTON. TABORVM in *Armamentario Iustiniani* & quidem in *Diatrib. de Iure armor.* c. IV. §. 7. extr. & in *Hopliphoria* c. III. §. 24. in fine conf. GVST. CHRIST. von BOECKELL diss. inaug. de *vagabundis*, vulgo *Herrnlosen Gesinde* th. VII.

t) Vid. ord. polit. de ao. 1548. Tit. von *Herrnlosen Knechten* R. I. de ao. 1551. §. Nachdem auch, de ao. 1555. 1595. C. C. §. 39. conf. GAILIVS de *pax publ.* L. I. c. 4. n. 36, & de *Arrest. imp.* c. IX. n. 12.

B

dentes, utpote iure belli plane destituti, ut hostili animo adversus remp. vel principem animati *u*, sed potius, tanquam rei criminis laesae maiestatis ac perduelles, puniendi sunt. *x*) Vix opus est monere, personae nomine, licet alias etiam feminis attribui solito, hic vnice masculos siue nobiles s. ignobiles intelligi, quum ipse Mars ex eo, secundum VARRO-
NEM, sit dictus, quod maribus in bello praefit. Quamuis enim inter Amazones, de quarum bellis tam mirabilia nobis narrat antiquitas, eminuerit ipsa Martis filia, de qua VIRGI-
LIVS: *y*)

*Ducit Amazonidum lunatis agmina pelis
Penthesilea furens, mediisque in millibus ardet,
Aurea subnectens exsectae cingula mammae
Bellatrix, audetque viris concurrere virgo,*

didum tamen earundem exercitus evanuerunt. Nimis quoque longe a nobis remota est illarum propago heroinarum, si qua in noui orbis partibus adhuc superest, *z*) quam ut eam hic curemus. Tantum etiam a fera iuuenum venere eoque inexhausta pubertate, quam tantopere in maioribus nostris laudat TACITVS *a*), distat nostro seculo effrenae saepe pubis praecoquis libido, ut ex feminarum comitatu & contubernio plus mali metuumdum, quam boni ex earum *v*
lularu, constantiae precum & obiectu pectorum, cuius Idem *b*) meminit, sit expectandum. Quum igitur sexus muliebris nec equestri, nec pedestri militiae aptus habeatur, in castris militum etiam toleranda non est femina, quae
Viri falsam speciem mercede parauit,

sed

u) per l. ult. ff. ad L. Iul. maiest.

y) Aeneid. I. 444. sqq.

x) vid. pr. de multitudi-
nosa iuris belli experte, & de per-
duellione seditionor. in syll. opusc.
Ayrer. N. II. & III.

z) conf. Abbas GUYON. Hi-
stoire des Amazones anciennes & mo-
dernes.

a) de Mor. Germ. C. XX.

b) Ibid. c. VIII.

sed, nisi grauiorem poenam meruerit c) libidinibus forte suis, occentato ipsi OVIDII d) carmine, quo Caenium allocutus est, ad Gynaeceum, sexusue sui occupationes remittenda:

*Vel, quid nata, vide, vel quid sis passa: columque
I, cape cum calatbis, & stamina pollice torque:
Bella relinque viris.*

Magis ad rem est notare, militem & in nostra vernacula, & in aliis linguis exoticis Soldat, Soldier, i. e. Solidarium s. Soldarium adpellari a stipendiis merendis, e) vel mercede, quae vulgo die *Lehnung* s. *Löhnung*, vel in memoriam pristinae militiae feudalis, vel in signum locatarum conductarum operarum militarium vocatur. Ceterum militem lectum conductumue in numeros ferri, i. e. ordinii quemque suo, veluti legioni, cohorti, turmae, centuriae, & sic porro adscribi, atque adeo catalogo s. matriculae f) militari inferi, iurisiurandi g) vinculo adstringi & armis muniti, cingique solere, inter omnes constat.

§. V.

MILITVM DIVISIO.

Non vnus eiusdemque generis esse milites, sed in varias classes & ordines abire diuersisque gradibus distingui, nec solum

a

c) Vid. ADR. BEYER. *in iur. mil. prud.* L. II. Tit. I. §. 2. sq. & LIPS. *de milit.* R. L. V. dial. 18. ibique citatus. GUNTHERVS in *Ligur.*

d) *Metam.* XII. 474. sqq.
e) Denominatio a soll *Thaten*, s. *Soldathaten* solum ap. Phil. von

Sittewald p. II. Sat. Ges. das Soldaten-Leben gen. p. 551. mera est allusio poetica, cui tamen adplausit Dn. a BEVST *obs. mil.* p. IV. obs. 131. §. 3.

f) vti vocatur l. 16. C. de *Testam. mil.* l. 3. C. de *Agent. in reb.* l. 10. C. de *cohortal.*

g) Maximum illud & vnum Rom.

a muneribus; quibus funguntur, sed etiam a variis & vestimentorum, & armorum, quibus induti munitique sunt, speciebus alia atque alia fortiri nomina, res ipsa docet, & quotidianus rerum etiam militarium imperitos monet ad spectus. Quare commode superfedere possumus ampliore explicatione diuisionis militum in clariore s. officiales, vti vocantur, & gregarios s. manipularios, Romanis etiam caligatos dictos *b*), in equites & pedites *i*), illorumque in cataphractarios *k*), clibanarios, s. loricatedos, (vulgo Cuirassarios), Carabiniarios & velites

principatus mysterium sanctissimum vocat HERODIANVS. L. VIII. c. 19. ac primum militiae vinculum SENECA Ep. 95. Formulas eius apud Romanos pro diuersis temporum rationibus vsitatae exhibet BRISSONIVS de *Formul.* L. IV. P. FABER in *comment. de Magistrat.* R. c. II. ap. SALLENGRE Thef. T. III. p. 1155. Fl. BELLVS in *Roma, vestit.* L. IV. c. 4. alii. Circa necessitatem sacramenti militaris hodie praestandi variant mores, discrepant Scriptores. Illud militem non efficere, sed maioris tantum religionis causa accedere, tradunt IAC. HENR. ZERNECKE, in *diff. de milite deserto* Rostochii sub Praesid. IO. IOACH. SCHOEPFFERI habita c. r. n. 18. & IOH. SIMON SEYFRID de *Habitu iur. mil. hod.* part. Spec. Sect. I. p. 50. Plerique absolute necessarium dicunt. Distinguendum hic, si de delicto militari capitali puniendo quaeritur, & iniuratum militem mitius puniendum esse, cum

IOH. KOSTKA *observat mil.* p. 37. censet V. A. IOH. GOTTL. LAURENTII *Abh. von den Kriegsgerichten zu unsern Zeiten* p. 38. sq. add. FR. ANDR. GOTTL. GNVGEN in *der Anl. zum Kriegs-Recht* c. I. §. IV. & c. VII. §. 122.

b) Vid. QVINCTILIANVS *Declam.* III. 15. & BRISSONIVS *Select. antiq.* II. 5.

i) Militem, immo & exercitum equiti Latinos opponere solitos esse, quod apud priscos Romanos non secus, ac teste TACITO de M. G. c. VI. apud veteres Germanos, praecipuum robur in pedite fuit, inter alios docet LIVIVS XXII. 37. & VELLEIVS PATERCVIVS II. 15. conf. SCHELVVS in not. ad HYGIVM p. 38. Mutationem vero huius rei, quae Constantiniano & sequentibus seculis contigit, observat III. SCHOEPFLINVS, *Alfat. ill.* T. I. p. 595.

k) De quibus vid. AEL. SPARTIA-

lites *l*), quibus hodie expeditioribus inferuentis excursationibus Dragones similes fere Alexandri *M. m*) & Sueuorum *n*) dimachis, sed diuersi a Draconariis Rom. *o*), Hussardi item *p*) s. Hungari equites, & Venatores equestres, tanquam praecursores reliquis viam monstrantes praemunientesque, comparantur; horum in Grenadarios & Musquetarios s. Arcubusarios & Fuselarios, a variis bombardarum & sclopetorum generibus vulgo ita vocatos, nec non Venatores pedestres, & si qui sunt alii militibus togatis literatisque minus cogniti *q*). Nec diutius nos morabuntur tormentarium, catapultariorum, ballistrariorum & Gromaticorum Architectorumque militarium classes peculiare distinctione militum terrestrium & maritimorum *r*). Hos enim aequae, ac illos

TIANVS in *Alex. c. 56.* & TREB.

POLLIO in CLAUDIO *c. 16. conf.*

ALEX. AB ALEX. *Gen. diar. VI. 22.*

l) De quorum origine agunt LIV. XXVI. 4. & VAL. MAX. II. 3.

m) Apud CVRTIVM V. 13.

n) Ap. IVL. CAES. de B. G. IV. 2. conf. COLERVS ad TAC. de M. G. c. VI. not. 9.

o) A Dracone vexillo ita dicti. vid. VEGET. de *Re mil. L. II. c. 7.* & ad eum STEWECHIVSP. 45. Diuersas denominationis rationes inter se comparat P. DANIEL *Hist. de la mil. franç. L. XII. p. 353.* Veriorum omnino nobis attulisse videtur, quam AVCTORES *Dict. encyclop. h. v.*

p) Horum functiones, tam in proelio, quam extra illud, accurate praescribuntur in Sr. Königl. Majest. in Preussen und Churfürstl.

Durchl. zu Brandenb. *Reglement vor Dero Hussaren Berol. 1752. Tit. IX. & XV. conf. Perill. de GRANDMAISON & Mr. DE LA CROIX Tr. de la petite guerre.*

q) Vid. MALLETI *Trauaux de Mars ou l'art de la Guerre T. III. c. 1. sqq. Marechal de PUYSEGUR Grundsätze und Regeln der Kriegskunst P. I. S. I. c. XI. Art. IV. Sans Fried. v. Fleming Vollsommener Teutscher Soldat P. II. c. 1. sqq. Add. Reglement Vor die Königl. Preussisch. Infanterie und Cavallerie, Berol. 1750.*

r) MODESTVS, iudice NAVDAEO ap. FABRIC. *Bibl. Lat. L. III. c. 12. infelix VEGETII epitomator, in pr. sui ad Tacitum Augustum de vocab. milit. libelli rem militarem in III. diuidit partes, equiter, pediter, classes.*

los, iure militum gaudere, siue sint nauarchi, & trierarchi
classium, siue remiges & nautae, s. vigiles, nulla dubitatio
est s). Vtriusque r) huius militiae originem poetae Sueo-
nici u), indicaturi, bella non minus mari, quam terra, geri,
referunt ad Adrasti i. Martis filias, quarum alteram Herculi,
alteram Neptuno nuptam fuisse tradunt. x) Vtrobique
vero duces a milite gregario scite distinguit OVIDIUS, ita
canens: y)

*Quantoque ratem qui temperat, anteis
Remigis officium; tanto dux milite maior.*

Duces & praefecti militum pariter, atque rei armamentariae,
& castrametationis ipsi pro diuersis, in quibus constituti &
aliis alii subordinati, omnes autem summi militiae praefecti,
quem vulgo Generalissimum dicunt, imperio subiecti sunt,
gradibus commode in supremos, superiores, medios, inferio-
res & infimos dispesci possunt, quorum nomina non vbique
eadem, sed maxime diuersa hic percensere nimis longum fo-
ret z). Ratione functionum militarium milites sunt vel sta-
tionarii, vel limitanei, vel praesidiarii, vel in castris versan-
tes, vel in ipsa expeditione occupati bellica, vel in procinctu
& acie constituti, quorum alii aliis plus minusue fauoris ac
pri-

s) vid. l. vn. ff. de Honor. poss. ex
resam. milit. & conf. GROT. de I.
B. & P. III. 21.

r) Vtra sit honoratio, breuiter dis-
quirat H. F. SALOMON de Iud. &
poen. Rom. c. 54. ap. SALLENGRE
Thes. Ant. R. T. III p. 657.

u) Ap. OL. R. VDBECK. in Atlant.
P. I. c. 33. §. 2. n. 3.

x) Alijer hanc fabulam narrat
HYGINVS f. 69. sq.

y) Metam. XIII. 366. sq.

z) Eorum recensum, vti etiam
in lingua vernacula sine admixtione
nominum peregrinorum efferi pos-
sunt, insituit LAURENTII VON
Kriegs- Gerichten zu unsern Zeiten.
P. 31. sq. officia cuiusque commemo-
rant passim Scriptores rei milita-
ris. vid. G. V. GEN l. c. c. IV. & ab
eo partim laudati KHEVENHÜL-
LER, MONTECVVILL, FEVQUI-
ÈRES, BEVST, SCHVLZIUS al-
liique plures.

DE MILITVM STATV.

65

privilegii habent. Neque penitus silentio hic praeternittenda est divisio militum in voluntarios & necessarios s. coactos, quorum illi stipendia non merent, sed suis impensis exercitum vel curiositatis tantum, vel doctrinae & exercitii gratia sequuntur, & modo nudos spectatores agunt, modo sub certis ordinibus operam bello navant, atque hinc iussibus Superiorum obnoxii sunt, a) hi contra ad nutum semper parati & iussa facere debent. Denique milites in statutos s. numeratos & supernumerarios diuiduntur, quorum illi solum, hi vero iure militari non magis iudicantur, quam nominales, & realibus longe discrepantes b).

§. VI.

DE TIRONIBVS.

In omni militia, tam nauali, quam terrestri, eaque tum equestri tum pedestri, duae adhuc classes occurrunt, quae veluti extrema eius continent, breuiter hic quoque artingendae. Altera est tironum, altera veteranorum. Illi iure Rom. licet lecti publicis expensis iter faciant, non prius tamen militum iure censentur, quam sacramento obstricti, cincti & innumeros sint relati c). Nostris moribus, quibus statim arrha data

a) Vid. GNVGENII *Kriegs R.* c. V. & ab eo cit. ZENTGRAF de *Militie volunt.* Dn. ABEVST *Observ. mil.* p. IV. Obs. 214. de FLEMING in *vollkommen Deutschen Soldaten* p. III. c. 8.

b) De his aliisque militibus improprie sic dictis, vt & militia provinciali., vulgo *Land-Miltz*, quam etiam IO. SAM. STRYRIVS pec.

diff. explicauit, distincte agit LAVRENTII l. c. p. 45. sqq.

c) l. 3. §. Si plures l. 25. 38. §. 1. & l. 42. ff. de *Testam. mil.* conf. GVDELINVS de *Iure nouiss. L. V. c. 21.* & IOH. HENR. BERGER in *Vindic. privileg. ordini mil. ex iure R. compet. part. gen.* §. VII. sq. BEYER *Iurispr. mil.* l. c. L. II. Tit. X.

data & accepta militem facit *d*), res paulo se habet aliter & miles nouus (*Recrute*) videtur cinctus *e*), simul ac cingulo & gladio, veluti insigni militiae, est instructus atque decoratus.

§. VI.

D E V E T E R A N I S.

Milites veterani s. emeriti, inter quos & tirones mediam quasi classẽ veteres bello iam exercitati, s. spectatae virtutis veterani, Triarii Romanis dicti *f*), constituunt, vocari solent, qui militia dimissi fuerunt, sacramentoque, quod ab initio praestiterunt, soluti *g*). Vt per tempus legitimum, *b*) conuentumue, quo elapso demum regulariter honesta missio locum habet, stipendia meruerint, non abscisse requiritur, sed etiam ante illius lapsum iusta ex causa missi inter emeritos referuntur, quamuis non omnibus priuilegiis eorum fruantur, qui statuto militiae tempore omnibusque stipendiis decursis fuerunt dimissi *i*). Sunt autem missionis tres species, vt doce-

d) v. GNVGEN l. c. c. VII. §. 114. lq. conf. *Militair-Justiz-Reglem.* c. IV. §. 14. T. III. *const. prou. Br. Lun.* p. 61.

e) De militum R. cingendorum discingendorumque s. exauctorandor. ratione ac modo, speciatim de cinctu Gabino vid. BRISSON. *Sel. Ant.* II. 6. lq. & LIPS. ad TAC. *Anal.* XI. 13.

f) Vid. LIVIVS VIII. 3.

g) l. 2. ff. de *Veteran. conf. R. NENCKEL de priu. veter. de LVDEWIG Hist. iur. valetudinar. militum emeritor.* T. II. *opusc. misc.* p. 243. lq. BEYER l. c. Lib. II. Tit. 17.

b) Quod determinatur in l. 13. §. 3. ff. & l. 2. C. de *Re mil.* l. 3. C. de *His, qui non implet. stip. sacram. sol. sunt.* conf. POLYB. de *mil. R. in collect. & script. de Re mil.* a P. SCRIVERIO edita p. 49. BRISSONIVS *select. ant.* II. 6. PUTEANVS de *stipendio militari* c. XVI. LYDIVS de *Re mil.* c. I. III. SCHOEPPFLINVS in *Atlatia illustr.* P. I. p. 593. §. 266. Differentiam inter pedites & equites ratione annorum notant STEWECH. ad VEGET. L. II. c. 3. & VORT. de *iure milit.* c. VIII. §. 2.

i) l. 2. C. de *His, qui non impl. stip.*

cet MACER k), honesta, caussaria & ignominiosa, quarum illa, tempore militiae impleto, darur; ista, cum quis vitio vel animi vel corporis minus idoneus militiae renuntiatur; haec vero, cum quis propter delictum sacramento soluitur l). Addunt nonnulli quartam speciem, nimirum gratiosam, quam tamen cum vltima sub vno missionis iniustae genere comprehendunt m).

§. VIII.

DE PERSONIS NON MILITIBVS REI TAMEN
MILITARI ADIVNCTIS.

Praeter milites haecenus recensitos plures personae aliae militiae annumerantur, quae tamen milites non sunt. Earum in numero aliae aliis plus minusue sunt necessariae, & aliter plerumque in bello, dum exercitum sequuntur, aliter extra illud domi tractantur censenturque. Huc pertinent, praeter concionatores, Medicos, Chirurgos, & Pharmacopolas, tubicines, cornicines, buccinatores & tympanistas, consiliarii bellici, commissarii, secretarii, Auditores, thesaurarii s. aerarum custodes vel Numerarii ac quaestores, negotiatores annonae, pistores, laniones, fabri & venalitarii, castrenses, cambi-

k) In l. 12. §. 3. ff. de *Re militari*

l) conf. l. vlt. ff. & l. 3. C. de *Re mil.*

m) Conf. LIPSIVS de *Milit.* Rom. L. V. Dial. 19. & SALOMON, de *Iudic. & poen.* R. c. 44. ap. SAL-LENGRE T. III. p. 649. Vter-

que notabilem missionis, si non ignominiosae, saltem parum honorificae formulam, a Iul. Caesare aduersus Auienum vsurpatam, ex HIRTII *Hist. belli African.* adferunt. add. PAGAN. GAUDENTII *Iurid. Ex-posit.* L. II. c. 12. in OTTONIS *Thef. iur.* R. T. III.

cambiatores s. permutatores equorum huiusque generis alii, quibus militia carere nequit. Nec facile inde pro praesentium rerum statu separari possunt sarcinarum & impedimentorum conductores inspectoresque, ne quid de calonibus & lixis aliisque partim inutilibus, partim perniciosis hominibus utriusque sexus dicam, qui quaeque ad onera exercitus, dedecus & opprobrium castrorum, furtorumque & rapinarum instrumenta, recidenda potius, & extirpanda, quam toleranda, merito referuntur n).

n) Vid. IOACH. BURGERS *offic. bell. ac discipl. mil.* L. III. c. 7. *Observat. milit.* Cent. II. obs. obs. n. 5. 1797.
 XI. BALTHAS. AYALA *de Iure &*

SECTIO II.

DE

FORO MILITVM PRIVI-
LEGIATO.

§. IX.

EX PLVRIBVS MILITVM PRIVILEGIIS PRAECI-
PVVM EST FORI.

Inter plura & varia iura singularia, quae militibus favore mi-
lilitiae ob vtilitatem, quam praestant reipubl., periculorum,
quibus expositi sunt, magnitudinem, & molestiarum, quas
subire debent, multitudinem, concessa sunt atque indulta, &
a doctoribus vel in commentariis suis ad titulos Pandectarum
& Codicis de Testamento militis, aliasque rubricas ad rem
militarem spectantes commemorari solent, vel in peculiari-
bus libellis o), ac dissertationibus longa serie recensentur, &
quamuis etiam nostris militibus, diuersis licet a Romanis, ob
easdem rationes competant, p) iusto tamen saepe latius exten-
duntur, eminet haud dubie peculiare priuilegium fori,

§. X.

o) Indicat hos scriptores *Biblio-
theca militaris LVNIGII Corpori
iur. mil.* adiecta, Priuilegia militum
quoque HENR. BOCERVS de *Bello
& FR. DAV. BONBRA in Arte bel-
li & pacis* L. I. Disc. 27. late com-
memorant, breuius CHRISTOPH.

HENSCHERVS in *method. Tra-
ctat. de priuileg.* §. 36. sqq.

p) Vid. CASP. ZIEGLER *de
priuileg. mil.* §. VII. ac praeter supra
excitatum BERGERVM, LEYSE-
RYS *Medit.* ad ff. Sp. 59. m. 4. sq.
& LAURENTII L. c. p. 27.

C 2

SECTIO II.

§. X.

FORVM VNDE DICATVR?

Dicitur autem, vt hic quoque ab etymo vocis ordiamur, forum, vel, vt veteres masculine efferunt, q) forus non a fando, r) nec a fallendo, s) nec a ferendo, t) quod res tam controuersae, quam venales, in illud ferantur, multo minus a Phoroneo s. Foroneo, Archiuorum Rege, & primo, quod aiunt, Graecorum legumlatore, u) sed potius secundum perspicaciores Grammaticos a foras, quod in forum abituri foras abire ac fores s. foramina & limina aedium suarum relinquere tantisper dicantur, estque, generatim sumto vocabulo, locus cauus & quasi foratus ad continendam multitu linem hominum aliarumque rerum copiam adeoque non solum ad commercia, sed etiam ad iudicia exercenda aptus commodusque. Vnde aliud forum est venale s. negotiatorium x), aliud iudiciale, quod huius est loci, & quo spectat illud CRATERIS ap. ERASMVVM:

Litigiis caussisque forum strepit vsque molestum.

§. XI.

QVID HIC DENOTET ET QVOMODO DIVI
DATVR?

Nobis hic, vbi de foro soli, non poli y) quaestio est, denotat locum, quo ius dicitur redditurue ipsumque adeo iudicium

q) Vt obseruat VOSSIVS in *Etymol. linguae Lat. b.*

r) Vnde derivat ISIDORVS in *libr. Etymol. XIV. 6.* Vid. c. 10. X. de V. S.

s) Quae allusio ad fraudes & fallacias in foro exerceri solitas occurrit ap. PLINIYM VII. 32.

t) Vti putat VARRO L. IV. de L.L.

u) Vid. c. 1. Diff. VII. ALCIATVS L. II. *Disput. c. 24.*

x) Inde foro cedere dicuntur Nummularii & mensularii, tabernas suas deferentes in l. 7. §. 2. *depos. & l. ult. ff. de curat. bon.*

y) Quam distinctionem breuiter

IOH.

DE FORO MILITVM PRIVILEGIATO. 21

dicium a) vbicunque, s. sub dio s. sub recto exerccatur, b). Quod exercitium nemini competere, nisi iurisdictionem a suprema in rep. potestate, tanquam fonte omnis, vti dignitatis, ita iurisdictionis, habeat, tralatum est. Illam autem pro diuersis hominum in societate ciuili viuentium ordinibus caussarumque decidendarum varietate in varias species diuidi, non minus constat. Vnde praeter summam illam diuisionis fori in ordinarium & priuilegiatum plures aliae diuisiones sunt enatae, ex quibus, ne quid de ecclesiastica, feudali ceterisque dicamus, vnice hic notamus iurisdictionis secularis distinctionem in ciuilem & criminalem, ad quam CICERO potissimum respexit c). Vnusquisque vero iudex intra suos cancellos & limites iurisdictionis, s. VTPOMPONIUS ait d), *territorii sui, intra cuius fines ius terrenum i. e. submouendi* habet, sese continere debet, ac, siquando illos iusto latius extendit, aliusque iudicis vsurpat potestatem, iudicium finium regundorum locum sibi merito vindicat e).

§. XII.

DE FORI COMPETENTIA.

Inde noua nascitur distinctio & dissimilitudo, quae vtramque hic facit paginam, fori scilicet competentis & incompetentis, quod duplici respectu, nempe tam ipsius iudicis, quam personarum & caussarum iudicandarum, ita dici potest. Quam-

C 3

diu

IOH. ALERS in *Meletem. iurid. de foro cogitationis*, vberius SAM. STRYK in *diff. de foro conscientiae* persecutus est.

a) Quod cum foro saepe promiscue sumitur, vid. l. 7. & 8 C. de *Postul. l. 4. sqq. de aduoc. diu. iud.*

b) Vid. MINVTOLVS de *foris* R. *diff. VII. ap. SALLT. I. p. 147.*

seqq. BURGERS *observat. iurid. polit. milit. L. II. obs. 97.*

c) In orat. pro CAECINA c. 2.

d) In l. 239. §. 8. de V. S.

e) Vid. IOH. MARTIN IOBIN in *Diff. de iurisd. turbatione ap. LEVCHTIUM in Collect. Tractat. Acad. de iurisd. N. VIII.*

enim iudex intra limites, quibus iurisdictio eius cum ratione loci, personarum & causarum, tum ordinis, vi cuius non per saltum, sed gradatim adiri debet iudex superior, est circumscripta, *f*) non excedit, competens, vel congruus *f. suus g*); simul ac vero extra illos vagatur, ad potestatem suam amplificandam, incompetentis, vel incongruus *h*) audit. Ratione partium litigantium forum competens est, ubi quis conveniri potest, & vice versa. Aestimatur enim haec competentia fori, si quaestio est de contentiosa iurisdictioe, potissimum ex persona rei, cuius forum actorem accusatoremve sequi debere, communis est vulgarissimaque doctrina *i*). Nec minus decantata est distinctio, secundum quam reus forum vel commune habet, ratione domicilii, contractus, rei sitae, continentiae causae, delicti, vel singulare ex privilegio fortitur.

§. XIII.

DE FORO MILITUM ROMANOR. PRIVILEGIATO CIVILI

Eiusmodi privilegiato foro gaudent omnes militum nomine comprehensi simul cum vxoribus, liberis & famulis suis *k*). Neque id solum apud Romanos, ne ad Ebraeorum, Assyriorum, Persarum, Graecorum aliorumque veterum populorum instituta

f) Vid. IOH. LOTICHIVS in diff. de foro compet. tam comm. quam privileg. thes. VI & VII. & conf. IO. STRAVCH. de competentia fori c. 1. n. 9.

g) Vt in l. 49. ff. de iud. l. ult. C. Si a non compet. iud. iudic. esse dic. l. 6. C. de iuris. omn. iud.

h) l. 1. C. de Iuris. omn. iud.

i) Fundata in l. 2. C. de Iuris. l. f. c. Vbi in rem l. 3. C. ubi causa status agi deb. & l. 1. pr. C. de Iuris. omn. iud.

k) Vid. l. I. C. & von STÖRKEN diff. de vxor milit. l. 1 & 2. C. de fl. off. mil. conf. STRYKII Diff. de iure domesticor. c. V. §. 4.

DE FORO MILITVM PRIVILEGIA I O. 23

instituta militaria l) hic ascendamus, obtinuit, sed etiam apud Germanos aequae, ac alias gentes, longo est vsu receptum. Quis sit iudex militum competens, clarissime iam docuit IUVENALIS m), ubi militiae commoda enumerat, ita canens:

*Legibus antiquis castrorum & more n) Camilli
Seruato, miles ne vallum litiget extra
Et procul a signis. Infissima centurionum
Cognitio est igitur de milite.*

Quibus verbis simul rationem huius militibus a Furio Camillo, altero, ut PLVTARCHVS vocat o), Romae conditore & dictatore, concessi privilegii indicat poeta non fictam, sed veram, quae in fauore militiae consistit, quia interest rei militaris, ne a castris signisque suis discedere cogantur, ad alios, quam militares iudices, euocati, sed ut praesto sint mandato imperatoris, contra hostes pugnaturi p). Variant quidem

circa

l) De quibus consulendi, praeter GABR. NAUDAEBI *Bibliographiam militarem*, reliqui scriptores a IOH. ALBERTO FABRICIO in *Bibliograph. antiq.* c. 17. nominati.

m) Sat. XVI. 17.

n) Dum Veios obsideret, introducto, uti GRANGAEVS ad h. l. adnotat.

o) In *vita Camilli*. pr.

p) Quam rationem instituti huius adfert IOH. BRITANNICVS ad IUVENAL. h. l. in edit. HENNINGII p. 656. Aliam suppeditat TACITVS in *Vita Agricolae* c. IX. *Credunt plerique, inquit, militari-*

bus ingenitâ subtilitatem deesse, quia castrensis iurisdicctio secura & obtritor, ac plura manu agens calliditatem fori, quam Gallica voce la Cbi-cune dicimus, non exerceat. Ex quo loco neglectum hodiernum iurispr. milit. notat RITTMAYERVS in praef. Tr. de *Iure optimi cabalis*. His verbis formulas imprimis & apices iuris intelligi, in foro castrensi inter armorum strepitus non ita strictè obseruari solitas, adnotat VIRDVN-GVS. Vnde LIVIVS L. X. c. 22. *viros factis magnos ad verborum linguaeque certamina esse rudes, & Annibal ap. eundem L. XXX. c. 37. inquit:*

circa iurisdictionem militarem principum militibus plus minusue deditorum constitutiones, aliis ciuiles causas a iudicibus militaribus cognosci plane nolentibus, aliis contrarium iubentibus. Illud CONSTANTII & ARCADII, ac HONORII 9); hoc VALENT. GRATIANI & THEODOSII rescrupta r) probant. Sicut enim, secundum hos, viri illustres, comites & magistri peditum & equitum in prouinciales nullam penitus potestatem; ita nec amplissima praefectura in militares viros, habere debuerunt. Impp. autem HONORIVS & THEODOSIVS s) magisteriae potestati, cui & ciuiles & criminales militum causas reliquerant r), & quae praefecturae praetorianae s. vrbicae par erat u) dignitate, inter militares viros, vel priuatum actorem & reum militarem, etiam ciuiliu[m] quaestionum audiendi concesserunt facultatem, addentes, praesertim cum id ipsum de more litigantium esse videatur, consuetque, militarem reum, nisi a suo iudice, nec exhiberi posse, nec, si in culpa fuerit, coerceri. Ex quibus satis abunde patet, falli, qui originem huius priuilegii ad ANASTASIVM Imp. referunt. Hic enim non illud

inquit: *Militares mores probe videor scire, vrbis ac fori iura, leges, mores Vos me oportet doceatis.* Secundum GORDIANVM & IVSTINIANVM in l. vlt. C. de iure delib. milites arma magis, quam iura, scire debent. Plura de castrensi iurisd. tradit SIGONIVS L. II. de aut. iure prou. c. 6. add. ENENKEL L. II. priuileg. V. n. 12. BEYER l. c. L. IV. BEVST. p. IV. obf. 196.

q) In l. 2. & 9. C. Th. de iurisd. ad quas multa in hanc rem congesta sunt IAC. GOTHOFREDVS, testi-

monium quoque AMMIANI MARCELLINI adferens, L. XII. c. 16. ita scribens sub Constantio: *Nec occurrebat magistro equitum prouinciae rector, nec contingi ab eo ciuile negotium permittebat.*

r) In l. 1. C. de offic. magistri militum. l. 2. cod.

s) l. 6. C. de iurisd. omn. iud.

t) l. 2. C. de offic. mag. mil.

u) l. 1. C. de praefect. praetor. s. vrb. & magistr. mil. in dignit. ex-
acqu.

DE FORO MILITVM PRIVILEGIATO. 25

Iud demum ipsum introduxit, x) sed discrimen solum inter magistros militum praefentialium & non praefentialium obseruari iussit y). Disertissime vero tandem id priuilegii, IVS TRI-
NIANVS z), confirmavit.

§. XIV.

DE FORO MILIT. PRIVILEGIATO APVD GER-
MAN. ALIOSQVE POPVLOS.

Quae in iure Iustiniano per has aliasque leges de foro militari sancita sunt, apprime conueniunt libertati veterum Germanorum & Germaniae, quae olim tota quanta militaris fuit, institutis a). Corroborata quoque sunt per leges imperii b), atque in aliis regnis ac prouinciis recepta & approbata c). Nemo hodie principum terra mariae belligerantium ac militem perpetuum alentium est, quin peculiaria iudicia

x) l. f. C. de *Re mil.* iung. l. f. C. de *apparitor. magistror. mil.*

y) Vti recte monet BURCH. BARDILI in *diff. de iudicio mil. priuil.* c. 2. §. 8. & vberius illud discrimen explicat c. III. §. XI.

z) l. 17. C. de *Iudic.*

a) Antiquissima tempora pariter atque sequentia sub Regibus Francor. Stirpis Merouingicae & Caroling. singulari studio persecutus est LAVRENTII in *lib. von den Kriegsgerichten der alten teutschen.*

b) Vid. Maximil. II. Imp. Neuer Bestallung de anno 1570. rubr. wie das Reuter Recht zu bestellen,

aliasque constitutiones ad forum milit. spectantes ap. LVNIGIVM in *Corp. Iur. milit. des H. Röm. Reichs.* MYLLERVM a FREYBURG in *Corp. Iur. Caes. BEVSTIVM* p. I. obl. 44.

c) Variorum exterorum Regum & principum pariter atque statum imperii constitutiones militares exhibet LVNIG l. c. p. III. Borussiae, post MYLIUM & DANCKONEM, MVLLERVS in *Rönlgl. Preuss. Kriegs R.* Quid in Gallia speciatim obtineat docet *Codex militar.* Ludov. XIV. add. *Ordonnance du Roi Paris. h. a. recuf.*

D

dicia militaria, tam terrestria, quam maritima *d*), tam eque-
 stria, quam pedestria, constituta habeat, quorum alterum
 alteri, vnumquodque vero & praesidis sui auctoritate muni-
 tum & assessoribus iuris rei que militaris peritis stipatum, sub
 summo belli duce, qui ipse principis vel reipublicae, cuius
 auspiciis imperat, nomine iurisdictionem supremam exercet *e*),
 subordinatur *f*). Variant tamen hic etiam leges ac consue-
 tudines tum ratione personarum eo referendarum, tum inui-
 tu rerum ibi iudicandarum. Quae nam ex numero perso-
 narum §. VII, VIII, IX. recensitarum foro privilegiato militum
 gaudeant s. non, sigillatim, quoad copias Augustiss. M. Bri-
 tann. Regis, norma regio-electoralis Brunsv. & Lun. *g*) aeque
 determinat *h*), ac quae nam res eo spectent. Alicubi, sicut apud
 Catholicos indultu pontificis Rom. deputatio ecclesiasti-
 ca *i*), ita in terris protestantium auctoritate principum stabili-
 ta

d) v. STRAVCH de imper. ma-
 ritim. c. IX.

e) De Iudice milit. delegato s.
 commissario speciatim agit von STÖK-
 KEN in Exam. iurid. polit. de iurisd.
 milit. c. IV. pos. XI. §. 1. seqq.

f) Vnde vulgo iudicium milit.
 diuidi solet in das Regiments- und
 General Kriegs-Gericht, inter quae
 quali medium tenet Garnison-Ge-
 richt. De modo in illis procedendi
 agunt LYDOVICI & KNORR in
 den Einleit. zum Kriegs-Proces.

g) Militair-Justiz-Reglement,
 ad cuius filum iurisdictionem milit.
 explicat perill. PUFENDORFF de
 Iurisd. Germ. P. III. Sect. II. c. 2.
 conf. a BEYST. Obs. mil. p. 1. Obs.

87. p. III. Obs. 197. & p. IV. obs. 187.

h) Distinguenda tamen hic esse
 tempora pacis & belli, eosque, qui
 domi iudicis ordinarii iurisdictioni
 obnoxii sunt, foras, quam diu ca-
 stra sequuntur, iudici militari sub-
 iectos esse, vt omnibus elabendi ri-
 mis obex ponatur, & elusiones reo-
 rum, semper fugere conantium, praec-
 sciendantur, ex necessitate potius,
 quam privilegio, venit. BEYER l. c.
 Tit. II. Thef. III. §. I. n. f. LVNIC.
 in Append. Corp. iur. mil. c. III. p.
 1415. seqq. a BEYST. p. I. Obs. 91.
 p. III. obs. 65. & p. V. obs. 186.
 seq.

i) Vid. Nachricht von der geistl.
 Gerichtsbarkeit bey den ehemahligen
 Rom

DE FORO MILITVM PRIVILEGIATO. 27

lita sunt consistoria militaria ad decidendas causas matrimoniales, ceterasque, quae alias Senatui ecclesiastico relictæ sunt k). Ceterum in causis realibus milites foro rei sitæ, in feudalibus iudici feudali subiectos, & causas quoque fiscales iudicio militari exemptas esse, res est conclamata l).

§. XV.

DE PRAESCRIPTIONE FORI MILITIBVS
COMPETENTE.

Nullum itaque est dubium, quin miles in causa ciuili actione personali coram iudicio ordinario, praeterito iudicio militari ciuili, (f. camerali m), contentus, possit se praescriptione fori tueri f. exceptionem iudicis opponere incompetentis

Röm. Kaiserl. jeso Kaiserl. Königl. Ungarischen Armeen und Kriegs-Völkern ap. KNORRIVM in Rechtl. Anmerkungen N. X. p. 125. seqq.

k) Vid. LVNIG l. c. BEVST p. IV. Obf. 188. & LAVRENTII von den Kriegs-Gerichten zu unsern Zeiten p. 52. seq. add. WALDSCHMIDT in diss. de coelibatu milit. & V. C. IOH. GE. BERTOCHII de von Ehe- und Schwängerungs-Sachen der Soldaten, I. P. v. S. Exam. iurid. polit. de iurisd. milit. c. IV. pos. III. GNVGEN L. III. c. I. §. 667.

l) Quid circa obsignationem rerum a milite defuncto relictarum obligeat, exponit LAVRENTII l. c.

p. 64. & ibi cit. KNORR. de obsignat. iud. c. I.

m) Ita vulgo bas Cammergerichte inde vocatur, quod in causis potissimum ciuili. alicuius momenti in audientia intra conclauē habetur, cum minores ac leniores plerumque ab auditoribus solis decidi soleant, v. BEYER l. c. L. IV. Lit. I. Th. II. §. I. Conf. LVNIG. l. c. c. II. §. 7. p. 13. 14. & c. IV. §. 17. p. 149. add. IOH. NIC. FLAMITZERI speculum scultetor. castrens. SPATENS Auditor, SCHROEDERTI diss. de auditoribus, de GOEBEL de praetore, quem iustitiarium bellicum aut auditorum vocant.

tentis *n*). Immo cum privilegium hoc militare, vtpote notorium, nullum iudicem civilem fugere queat debeatur, ac iudici incompetenti alias impune non pareatur *o*), ne quidem opus esse, vt miles ita incompetenter in ius vocatus compareat, illudque more paganorum *p*) alleget, sunt, qui contendunt *q*). Neque statim summum iudicem adeundo hoc forum privilegiatum interuerti, aut adimi potest militi, sed causa militarem ad iudicem, in circulis suis nequaquam turbandum, remitti debet *r*), nisi coelesti oraculo i. e. ipsius principis rescripto *s*) fuerit ad forum alias incompetens euocata vel auocata.

§. XVI.

DE RENUNTIATIONE FORI MILITAR.

Annon vero miles foro suo privilegiato renuntiare, ac iurisdictionem iudicis ordinarii extra casum reconventionis, quippe quo prorogatio legalis non minus in iudicio privilegiato & militari, quam ordinario, locum habet, subire possit, magnus est inter DD. dissensus. Alii enim, militum non magis, quam Clericorum ac studiosorum fora, quum hoc privilegium non singulis personis, sed toti ordini concessum sit, prorogari posse, volunt *t*); alii contra, prorogationem eiusmodi

n) conf. L. 2. C. *ubi quis de cur. vel cohort. aliaue condit. con. & L. vn. C. In quib. causis. milit. fori praescript. vti non poss.*

o) l. fin. ff. de *Iurisdic.*

p) Juxta L. 5. ff. de *Iudic.*

q) BEYER l. c. Tit. II. Th. I. §. I. & ab eo excitatus BEHAIMB.

r) MEV. P. VIII. D. 48r.

s) Secundum explicationem DIO-

NYSII GOTHOFREDI ad L. 5. C. de *iurisd. omn. iud.* not. d. ad quam pec. diss. commentatus est ANDR. MYLIVS de *Examine vetito.*

t) V. BARTHII *Hodegeta forens.* c. I. §. 3. lit. b. BARDILLI de *Iudicio mil. priuil.* c. VI. §. 6r. BEYER l. c. Tit. IV. th. 3. SCHWENDEN-DÖRFFER in *diss. de renuntiat. fori priuil.* c. V.

DE FORO MILITVM PRIVILEGIATO. 29

modi, quatenus sine praeiudicio fori militaris, praesertim in ciuilibus caussis, & in vno eodemque territorio u), non tamen, nisi in iudicem ratione caussae alias competentem, fieri possit, admittunt v); alii inter has & criminales distinguendo, delicto tacite iurisdictionem prorogari, statuunt w). Sed relictis his aliisque controuersis, quae intuitu fori militaris moueri poterant, ad iudicem militum criminalem sine ulteriori mora transeundum est.

u) Vid. LYNCKER de *iurisd.* §. XV. & I.P. v. S. de *iurisd. mil.* c. IV. pos. XII. §. 1.

v) ENENCKEL de *privileg. milit.* L. II. *privileg.* V. n. 9. EL. SAM. STRYCK. de *efficacia renunt. fori hodierna* membr. 1. n. 25. seq. & m.

3. n. 65. BEVST. P. IV. Obs. 202. LEYSER Spec. 75. Coroll. 1. conf. PERILL. STRVBEN in *Rechtst. Bedencken* N. XIV.

w) TOB. FAVRMEISTER de *iurisd. imp. R.* L. I. c. 25. n. 75. ZAN-GER de *Except. P. I.* c. 2. n. 221.

SE-

SECTIO III.

DE

FORO MILITVM CRIMINALI
COMPETENTE.

§. XVII.

DE NECESSARIA MILITVM DISCIPLINA.

Antequam vero delicta militum consideremus, haud abs re fuerit, generatim pauca quaedam praemittere de disciplina militari. Haec enim quam necessaria sit, ad continentium exercitum, ex multis millibus hominum diuersissimi ingenii, variarum & aetatum & nationum, corruptorumque pleurumque morum α) collectum, gentes agnouerunt omnes, quot:

α) En graphicam & quasi pictoris, id hominum genus intus & in eute cognitum atque perspectum habentis, remque veris suis coloribus exprimentis manu exaratam militis gregarii ac mercenarii ex infima fere plebis conscripti, delineationem in ANTIMACHIAVELLO c. XII: Les Soldats ne sont composés que de la plus vile partie du peuple, de faiseurs qui aiment mieux l'oïsiuete, que le travail, de debauchés, qui cherchent la licence, & l'impunité dans les troupes, de jeunes ecrueles

indociles à leurs parens qui s'enrolent par legereté. Consone his fere sunt, quae a Sapientissimo Rege, ac per sua non minus, quam aliena experimenta, docto cautoque facto imperatore proponuntur, hinc ducibus suis exactissimae disciplinae obseruationem iniungente. Vid. Instruction militaire du Roi de Prusse pour ses Generaux tit. I. vbi p. 5. verissimum hoc praefagium occurrit omniumque belli ducum cordibus inscribendum: La plus grande partie d'une Armée est composée de gens indolens

SECTIO III. DE FORO MILIT. CRIM. COMPET. 31

quotquot vnquam bella gesserunt. Ne alius huius rei testimonia repetamus, ad Romanos nostros reuertimur, quorum excellentissima disciplina militaris ex praeceptis potissimum atque experimentis Atheniensium & Lacedaemoniorum y), rei bellicae non minus, quam aliarum artium, industria clarorum hausta z), multis Martii calor Europaeis gentibus exemplum praebuit omni studio imitandum, regulasque prudentiae castrensis suppeditauit, in succum quasi & sanguinem conuertendas *). Ita MACER a) officium regentis exercituum non tantum in danda, sed etiam in obseruanda disciplina rectissime ponit. Idem tribunorum vel eorum, qui exercitui praesunt, & quorum teste VEGETIO b) sollicitudo per hanc laudatur industria: cum miles veste nitidus, armis bene munitus, ac fulgens, exercitui vsu & disciplina eruditus incedit, inter alia esse, ait c), milites in castris continere - - delicta secundum suae auctoritatis modum castigare, principiis d) frequenter interesse, querelas com-

milito-

dolens. Si le General n'est pas tous-jours attentif à ce qu'ils fassent leur devoir, cette machine qui est artificielle & ne peut pas être parfaite sera bientôt détraquée, il n'aura à la fin qu'une Armée disciplinée en idée.

y) Quorum dux Clearchus teste VAL. MAXIMO II, 7. §. vlt. egregio dicto disciplinam militiae continebat, eidem exercitui sui auribus inculcando, a militibus imperatorem potius, quam hostem, metui debere.

z) Vbi testatur VEGETIVS de Re mil. in prol. L. III.

*) Vid. ONOSANDRI Strategicus s. de Imperatoris institutio-

ne, primum e vetustis eodd. Gr. Lutet. Paril. 1599. editus & Lat. interpretatione cum notis illustratus a NICOLAEO RIGALIO, post Mogunt. 1615. a IOH. a CHOKIERIO cum suis ad disciplinam mil. spectantibus dissert. publicatus.

a) In l. 12. pr. ff. de Re mil.

b) L. II. c. 12. l. c.

c) l. c. §. 2.

d) Quo nomine vulgo le Quartier general, das Hauptquartier, denotari, EXIAC. & DIONYSII GOTHOFREDI ad has aliasque leges Cod. Theod. & Iust. vbi illud vocabulum occurrit, adnotationibus intelligi potest.

militonum audire, valetudinarios inspicere. De vigore & effectu disciplinae militaris, sine qua, iudice LIPSI^o e), vix nomen militiae constat, exempla nonnulla notatu digna FRONTINVS f), plura VAL. MAXIMVS g), qui illam praecipuum decus & stabilimentum imperii Rom., tenacissimumque vinculum inter alia elogia adpellat, collegit. Plane vero egregia & ipsi responso Seruatoris nostri h) militibus, de officio ipsum suo interrogantibus, dato consentanea continet epistola militaris AVRELIANI Caesaris ad vicarium suum scripta i): *Si vis tribunus esse, immo si vis viuere, manus militum contine. Nemo pullum alienum rapiat, ouem nemo contingat. Vuam nulus auferat, segetem nemo detereat; oleum, sal, lignum, nemo exigat: annona sua contentus sit; de praeda hostis, non de lachrymis provincialium habeat - - Stipendium in balteo, non in popina habeat k). Eadem inculcat SAMVEL L.B. DE PVFENDORFF l), hoc officia militum veluti fasce complexus: *Milites stipendiis suis contenti sint, ab expilandis & vexandis paganis abstineant, labores pro tuenda rep. libenter & strenue obeant, pericula per temeritatem non arcessant, per ignauiam non defugiant, fortitudinem in hostem, non in commilitones ostentent, stationem adsignatam manscule defendant, honestam mortem turpi fugae & vitae praeferant.**

§. XVII.

DE LEGIBVS MILITARIBVS.

Ad obtinendum hunc scopum, rei militari & publicae adeo tam salutarem, inde ab antiquissimis temporibus certae leges

e) de *Mil. Rom.* L. V. dial. 20.

f) STRATAGEM. IV. 2. seqq.

g) II. 7.

h) LVCAE III. 14.

i) AP. FL. VOPISCVM in vita eius c. VII.

k) De tribunorum militum Rom. potestate, officio & iurisd. plura tradit ALEX. AB ALEX. *Gen. dier.* VII. 18. & LIPSIVS de *Milit. Rom.* Lib. V. dial. 18.l) de *off. bom. & cin.* II. 18.

DE FORO MILIT. CRIMIN. COMPET. 33

leges militares latae sunt, ex quibus sui quisque militum officii praecepta discere ac intelligere possit. *Haec si omnes, recte ita iudicante GE. OBRECHTO a), & singuli faciunt, non secus, ac in cantu, harmonia; sic in exercitu tranquillitas & concordia oritur.* Sicuti autem inter eos alii praesunt, alii parent, interque illos alter alteri est subordinatus b); ita optime omnia procedunt, si suo quisque recte fungitur officio & inferioribus superioribus obediunt, labores ac pericula impigre fortiterque subeunt, omnes ad iussa summi ducis c) pugnant d), & ordinem in omnibus seruant, nemoque se legibus, e) quae

a) In disp. de militari disciplina Th. 14.

b) Bene huius subordinationis vim intellexit, ipse quondam miles, Societatis Ignatianae conditor, atque in usus suos, aut potius abusus conuertit, cum coecae legibus obedientiae fundamentum suae Monarchiae vniuersalis, admodum tamen his nostris temporibus vacillantis, superstruxit. Vid. *Hist. de l'admirable Don Inigo de Guipuscoa, fondateur de la Monarchie des Inghibistes* T. I. L. III. §. 47. & conf. *Hist. generale de la naissance & des progrès de la compagnie de Jesus & l'Analyse de ses constitutions & privileges*, Amsterdam. superiori anno ed.

c) *Corrumpitur enim atque dissoluitur officium omne imperantis, si quis ad id, quod facere iussus est, non obsequio debito, sed consilio non desiderato respondet, uti ratus est*

F. CRASSVS MUCIANVS, clarus & inclutus Vir, ap. GELLIVM Noct. Att. L. I. c. 13. Quantum vero exemplum ipsius ducis valeat in animis militum, ostendunt ENGELBR. de *Militum offic. in exped. bell.* §. XIV. AVCTOR des Soldaten oder Kriegs Standes, betrachtet, alsß der Stand der Ehren c. V. n. 16. & a BEVST p. IV. obs. 241. sqq.

d) Vid. FLAV. VOPISCVS in *uita Taciti Imperat.* c. V. & GROTIVS de *Jur. B. & P.* III. 18. cf. L. 3. §. 15. ff. de *Re milit.*

e) Leges Graecorum militares breuiter collegit POTTERVS *Antiq. Graec.* vol. I. p. 180. & vol. II. p. 114. seq. Romanorum RVFVS, Dictator & magister equitum, recentiores & Germanorum, quibus sub vulgari nomine der Kriegs - Actio sel f. Artickels, Brieff publicari solent, & aliarum gentium passim in corporibus iur. mil. collectae, de-
E pre-

quae cunctis praecipunt, vetantque, putet esse solum *f*), sed exemplo Traiani ipse imperator se iisdem submittat.

§. XVIII.

DE MILITVM DELICTIS TVM PROPRIIS TVM
COMMVNIBVS.

Has leges militares qui derelinquit vel violat, atque ab officio suo recedit, delinquere *f*. delicti militaris se reum facere dicitur. Hoc quot modis fiat, tum omitendo, tum committendo, si enarrare vellemus post alios, qui hoc argumentum ex professo tractarunt *g*), aequè actum ageremus, ac si poenas *h*) cuique delicto statutas fusciperemus enumerare.

Vtrum

prehenduntur, Ius militum naturale edidit ENGELHARDVS; positivum vero commune *f*. Mars harmonicus ob varias principum constitutiones vix expectari potest, vti pluribus ostendit MVLLERVS in praefat. ad Ius Milit. Borussic. vbi professionem iuris milit. in academiis cum BERTOCHIO & ICTORUM in eo excolendo maius studium cum SPATIO & LVDOVICI desiderat. Officia vero militum diversorum ordinum a summo vsque ad inum & prius & recentioris seculi percensuit OBRECHTVS l. c. Th. 18. sqq. item GE. WERNERVS de *Re mil.* §. 49. sqq. add. REVSNERI *Siratogematograph.* L. II. c. 6.

f) Manliana hinc imperia a severissimo exemplo T. Manlii Torquati, qui filium iniustus pugnans, licet vicisset, securi percussit, sic dicta, & praeter LIVIVM, CICERO-

NEM, FLORVM aliosque a GELLIO IX. 13. memoriae mandata imperatori, qui aequè amari ac metui a militibus cupit, commendat & bonam disciplinam animam rei militaris vere adpellat summi nominis Dux, militari laude etiam post fata florens, V. des Herrn Graf Moritz von Sachsen, Herzogs zu Curl. und Semigallens, Marechal-General der Königl. Franzöf. Armeen Reueres *f*. Einfälle über die Kriegs-Kunst ex edit. BONNEVILLANI & versione FAESCHII L. I. c. 8. & L. II. c. 12.

g) BEHAIMB in *milit. delinquent.* BRANDES, nec non KVMMELIVS in *diff. de delictis milit.* TIBER. DECIANVS *Tr. crim.* L. VII.

h) De Multis milit. mai. & min. veterum v. ALEX. AB ALEX. L. II. c. 13. & LIPSIVS de *Mil. Rom.* L. V. Dial. 13. SIBRANDI *Ius cinctor. sing.* c. V.

Vtrumque etiam ab instituto nostro nimis foret alienum. Id potius negotii hic nobis datum esse, intelligimus, vt cum ARRIO MENANDRO *i)* delicta militum propria probe a communibus distinguamus *k)*. Illa sunt, quae miles, vt miles, contra sanctiones militares admittit, saepe tanto rigori *) obnoxia, vt pro conseruanda disciplina militari secundum MACRVM *l)* quaedam delicta pagano, aut nullam, aut leuiorem poenam irrogent; militi vero grauiorem. Itaque omne delictum est militis, quod aliter, quam disciplina communis exigit, committitur *m)*. Communia vero vocantur, quae miles, quae homo & ciuis, contra ipsum decalogum legesque vel naturales vel positiuas committit, quibus & in ipsum aequae, ac in paganum quemcunque, s. non militem, tam vis directiua, quam coactiua & vindicatiua, competit. Horum autem diuisioni in publica & priuata, grauiora & leuiora variisque eorundem poenis, non est, quod immoremur. Inde sua sponte consequitur, esse quidem omne delictum militare delictum militis, sed non conuersa vice, omne delictum militis esse militare. Saepe enim sub militiae praetextu quilibet audendo *n)*, non delicta solum leuiora, sed crimina secleraque atrocissima admittunt, ac quasi magna petrata victoria inde saepius

i) In l. 2. pr. ff. de Re milit.

k) Non itaque glossatoribus demum ad l. *Magisteriae* C. de iurisd. omni. iud. haec distinctio suos debet natales, vti quidem diligentissimus ceteroquin LAVRENTII sibi persuasit l. c. pag. 70.

*) Cuius defensionem habes ap. ANT. MATTHAEI de crim. p. m. 8. 12. & FR. NITSCHIVM de iur. mil. Eng. c. XI.

l) In l. 14. ff. de poen. conf. LI. PSIVS l. c.

m) l. 6. pr. de Re milit.

n) Secundum illud poetae:

Sunt, qui minus hostibus,

Quam ciuibus, nocebunt.

Non bella, belli ludicrae

Ab his cientur umbrae.

ap. IOH. KAVFMANNVM in libro de domino & subdito P. II. Tit. I. n. 82. P. 259.

saepius impunes discedunt. Iam dudum viri cordati o), inter exteros pariter ac nostrates de deprauatis militum seculi sui moribus, conquesti, militiam, quam Romanis temperantiae, prudentiae ac fortitudinis scholam fuisse, didicerant, latrocinandi, fraudandi, stuprandi & adulterandi artem videri, grauius doluerunt. Nec sane adhuc tam felix viuimus seculum, vt disciplina militaris, quantumuis emendata, militiam ab omnibus nebulonibus hominibusque scelestis ac nefariis potuerit purgare, quin potius illud SENECAE Tragicip p) adhuc locum habet:

Nullum caruit exemplo nefas.

§. XIX.

DE MILITVM IVDICIO CRIM. DIVERSO ET
SAEPE CONTROVERSO.

Ad legum vero statutorumque militarium custodiam apud omnes gentes moratiores ac bellicae rei gnaras iudices ac vindices peculiares, praetores rerum capitalium, quaesitores cum suis scribis, apparitoribus, executoribus, viatoribus, carcerum custodibus & lictoribus omni aeuo constituti fuerunt, ac hodieam vbique fere inueniuntur, qui milites poenis condignis coerceant, atque in illos pro grauitate cuiuslibet admissi militaris animaduertant. Quoniam vero reliquis legibus

o) BODINVS de republ. L. I. c. 5.
ANT. FABER in Cod. L. IV. Tit. 7.
def. 8. n. 71. LIPSIVS de milit. R.
L. V. dial. 20. GE. MUNDIVS a RO-
DACH de Muner. & honor. c. III.
n. 223. sqq. AHASVER. FRITSCHIVS
de peccatis militum. Sui temporis

militiam damnantis, ad Nicolaum
Mariam Buscutum, equitem Neapo-
litanum, elegantes sunt elegi IOH.
IOV. PONTANI Amor. II. p. 3304.
seq. digni, qui nostris etiam tem-
poribus legantur resuuanturue.

p) In Hippol. Act. 2.

legibus, quas milites cum paganis habent communes, etiam sui sunt custodes vindicesque, *gladii potestate ad animaduersendum facinorosos homines q)* non minus instructi; ideo facilius inter vtriusque generis iudices criminales, ubi contra illas miles peccauit ac deliquit, controuersiae oriuntur, vter potius facinus debeat vindicare?

§. XX.

DE DELICTI MILITARIS IUDICE MERE MILITARI.

Quodsi miles delictum commiserit pure militare s. peccatum castrense, v. g. arma amiserit vel militiam prorsus deseruerit r), stationis munus reliquerit, dicto superioris non audiens, sed contumax fuerit, eique vel verbis, vel factis resisterit, in acie aufugerit, vel ad hostem transfugerit & s. p. non ad alium, quam iudicem militare, ceu rei & iuris militaris peritissimum, causae cognitionem pertinere, dubio caret s).

§. XXI.

1) APVD ROMANOS.

Romanorum leges si euoluamus, *de militibus, VENULEIVS ait r), ita seruat, vt ad eum remittantur, si quid deliquit.*

q) Vt loquitur VLPIANVS in L. 9. ff. de *Iurid.*

r) Emanator & desertor quomodo differant, in reliquorum delictorum recensu docet MODESTINVS in l. 3. §. 2. seq. ff. de *Re Milit.* Ille reuertitur; hic reducitur, vt cum Ictis R. distinguit GAUDENTIVS *Iurid. Expos.* II. 18.

s) Vid. ENENCKEL de *privil. milit.* L. II, *privil.* V. n. 2. seqq. ZIEGLER de *Iur. Mai.* L. I. c. 29. §. 24. App. *Corp. Iur. mil.* LVNIGII p. 1416. §. 8. LVDOVICI *Einl. zum Kriegsso* Proceß c. III. §. 9.

t) In l. 9. pr. ff. de *custod. & Exhib. reor.*

liquerint, sub quo militabunt, is autem, qui exercitum accipit, etiam ius animaduertendi in milites caligatos habet. Secundum MODESTINVM u) desertorem auditum ad suum ducem cum elogio, i. e. epistola genus criminis eiusque probationes complectente v), praefes prouinciae mittere debet. Ex Imperatorum vero constitutionibus huc etiam pertinent illae, quas iam supra in medium attulimus w). His hoc loco est addendum rescriptum Imp. HONORII & THEODOS. ad Hypatium, magistrum militum per Orientem, huius quidem sententiae: Apparitores per Orientem statutos officii tui ad aliud iudicium trahi minime oportebit. Sciat igitur illustris magnificentia tua, sub te, s. ciuilitate, s. criminaliter appetantur, eos ligigare debere. Nam apparitores, qui in officio magistrorum equitum ac peditum militiam sortiri sunt, ordinis sunt militaris x). Hinc etiam, quatenus officio suo defunt, vel delinquant, iudicio militari sunt subiecti. Quod ducianum inde dictum esse, tradunt y), quia non solum duces copiarum ipsi iudicis partes expleuerunt, sed etiam Imp. LEO & ZENO z) viros spectabiles, duces eorumque apparitores, nec non limitaneos, castrorumque praepositos tantummodo ex sublimi magistri officiorum sententia conueniri, nec aliis subiicere iudicibus iusserunt. Intellegendum scilicet hoc est de criminibus grauib; & morte pians. Sin vero leue fuerit delictum, eius vindicta etiam ad iudices militares inferiores, vt tribunos & comites, semper pertinuit a).

§. XXII.

- u) In l. 3. pr. ff. de Re milit.
 v) v. E. II. C. de Custod. & Exhib. reor.
 w) Sect. II. §. XIII. ex L. 6. C. de iurisd. & l. fin. C. de re mil.
 x) per L. 2. C. de Apparit. mag. mil.
 y) FLAMITER in Spec. Scultetor. Castronf. p. I. c. 4.
 z) In L. 8. C. de diuers. offic. & apparit. iud.
 a) cit. l. 9. ff. de cust. & Exhib. reor. l. 2. C. Theod. de iurisd.

§. XXII.

2) APVD VETERES GERMANOS.

Veterum Gallorum ac Germanorum memoriam recolentes vltimam, ex IVL. CAESARE *b*) & TACITO *c*) discimus, apud vtrumque populum penes sacerdotes, siue apud hos aequae, ac illos, Druidarum, siue alio nomine venerint *d*), quod iuris diuini & humani peritiores omnibus aliis censerentur, belli praesertim tempore omnem auctoritatem iudiciariam & coercendi puniendique potestatem, atque adeo ius vitae & necis fuisse *e*). Neque enim animaduertere, neque vincire, neque verberare quidem, nisi Sacerdotibus, permittitur, non quasi in poenam, nec ducis iussu, sed, velut Deo imperante, quem adesse bellantibus credunt. Hunc egregium TACITI *f*) locum, non solum ab aliorum lectionibus variantibus mutationibusque vindicauit, sed etiam luculenta commentatione *g*) illustrauit

b) De bello Gall. L. VI. c. II. & 13.

c) De M. G. c. XI.

d) V. ILLVSTRISS. COMITIS a BVNNAV Kayserl. und Reichs. Historie p. I. p. 66. & MASCOVII Geschicht der Teutschen L. II. c. 36.

e) Conf. CLVVER *Germ. ant. L. I. c. 24. CONRING de Iudic. Germ. §. IX. perill. IOH. SAM. FRID. BOEHMERI diss. de Execution. poenar. capital. honestate §. 32. KRESSIVS de variis iuris crim. in Germ. generibus c. II. obl. 2. §. I. seqq. & LAYRENTZII von den Kriegs-Gerichten der alten Teutschen p. 38. seqq. & ab eo laudari MÜLLERI Abhandl. von den Feld- Priestern. Add.*

SCHILTER. Exercit. X. ad ff. in coroll. §. IV. vbi ex ADELARII ERICH Chron. Iuliac. L. I. c. 21. locum notabilem adfert, etymo vocis Scharan s. Schran, qua Vindebonae hodiernum locus iudicii crim. denotatur, inde illustrantem, quod ministri sacerdotum, quibus ad exequendas poenas vbi, Schäringe s. Schärger appellatur; unde nomen Hoffschrans mansit aulae sectatoribus principumque asseclis, notante WACHTERO in Gloss. *Germ. voce Schrantz. s. OTIAT sicut anding* *§. 1) de M. G. §. VII.* *§. 2) In progr. de Re Iudic. milit. Vet. Germ.*

stravit perill. GEBAVERVS, duo simul generā delictorum militarium constituens, quorum alia militare iudicium, cognoscendo, probando, conuincendo, sententiam ferendo latamque exsequendo sese exferens, postularunt, alia contra, quae notoria erant, absque omnibus eiusmodi ambagibus, reos statim grauissima poena, perpetua ignominia, onerantur b). Prioris generis varia adfert exempla, inter quae stationis desertio, excubiarum neglectus, turpis fuga, digladiatio cum commilitone, turbarum excitatio, seditiosarum sparsio vocum, inobedientia erga ducem, pugna ipsius iniussu inita, aliaque disciplinae militari aduersa eminent. Ad posterius genus inprimis scuti derelictio, quod delictum erat, omnium bellantium comitum atque e comitatu dimissorum i) commune atque ignominiosissimum k), & superstes principi suo ex acie recessus l), quod comitum proprium & praecipuum flagitium ac *infame & in omnem vitam probrosum* fuit, referuntur.

Quomodo Franci, postquam Gallias occuparunt, milites suos delinquentes punierint, quisue eorum iudex fuerit, Merouingorum atque Carolingorum temporibus, quid reliqui populi Germanorum, Alemanni, Fresones, Longobardi, Gothi &c. legibus suis statuerint, & quae sub Regum auctoritate partes ducum, comitum, seniorum, millenariorum, quin-

b) Quare multa cum verisimilitudine saepe laudatus LAURENTZII in fine Sect. I. origines Iudicii Statarii, quod peculiari Diss. BECKIUS explicauit, ad haec tempora refert, quibus, teste TACITO, c. XII. iudices milit. de simplici & plano & quasi leuato velo ad transfugas & proditores arboribus suspendendos, igna-

uos verò & imbelles mergendos processerunt, & haec omnia celerrimè expediuerunt.

i) De quo plura vid. in progr. Gebaueriano alio de comitatu princip. Germ.

k) TAC. I. c. c. VI.

l) TAC. ib. c. XIV.

quingentenariorum, centenariorum *m*) s. centurionum, Decanorum, Schuldastorum, in iudicando partes fuerint, longior est historia, quam ut sine transgressione limitum huius descriptionis possit enarrari *n*). Id solum ex antiqua disciplina militari & iure Francorum, praeter discrimen inter superiora & inferiora iudicia militaria, adnotamus, nec ipsos Reges duces suos, contra officium aliquid admittentes, propria iudicare potuisse auctoritate, sed iudicio militari, praesertim ubi nullum in mora periculum esset, ad hoc opus fuisse, nec duces & praefectos militum, quibus quidem moderata castigatio in milites fuit permessa, poenas grauiore aliter, quam secundum leges, adhibitis assessoribus & scabinis s. iurium peritis Sachibaronibus *o*), irrogare potuisse, neutrorum tamen dignitati auctoritatiue inde aliquid decessisse, quum ipsis nihilominus semper ius aggratiandi saluum manserit *p*).

§. XXIII.

DE IVDICII CRIMINALIBVS MILITVM HODIERNIS TAM SUPERIORIBVS ET SVMMIS QVAM INFERIORIBVS.

A prisco igitur & medio aeuo si ad nostram aetatem oculos animumque conuertamus; & in Germania & in aliis regnis ac

m) Conf. MEINDERS de iud. centenar. & centumuir.

n) Otium hic nobis fecit LAURENTII in tr. von den Kriegs-Gerichten der alten Teutschen Sect. II. & III.

o) De quibus vid. Diss. BRVMMERI. Conf. Ill. BVDERI diss. de iud. duodecimviral. populor. Septentr. & German. §. XVII. opusc. p. 579. ibique excitatus Ad. IVNCKHAUSEN von Olshütz in der Kriegs-Ordnung

zu Wasser und Land, vnde excerptum dedit CHRISTOPH. BESOLDVS in diss. de arte iureque belli p. 194. seqq.

p) Reliquias pristinae huius libertatis principum non, nisi a suis paribus, solenniter iudicandorum & in Germania & in M. Britannia sistit proluf. Ayreiana de sublimi Sacri cognitoris tribunali Anglis the court of the Lord high STEWARD dicto, T. II. Opusc. N. XVI.

ac rebus publicis ita iudicia militum quoque criminalia constitutaprehendimus; ut more maiorum, uti supra vidimus q), ubique superioribus inferiora sint subordinata. Coram illis forum suum etiam in delictis fortiuntur omnes duces ac praefecti militum superioris ordinis, cum totis legionibus omnibusque, qui exercitum sequuntur, nec tamen peculiari legioni adscripti sunt, adeoque etiam voluntarii, nec non ab hostibus capti & praecipue homines suspecti r). Egregio vero exemplo suo praeiuit omnibus summis belli ducibus & iudiciorum militarium praesidibus Cn. Iul. Agricola, a genere suo, CORN. TACITO, posteritati narratus & traditus rerumque praeclare gestarum gloria superstes. Hic enim s), a se suisque orsus, primum domum suam coercuit, quod plerisque haud minus arduum est, quam provinciam regere, nihil per liberos seruosque publicae rei agebat; non studiis privatis, nec ex commendatione aut precibus centurionum milites ascire, sed optimum quemque fidelissimum putare, omnia scire, non omnia exsequi s. punire: parvis peccatis veniam, magnis severitatem commodare: nec poena semper, sed saepius poenitentia contentus esse solebat; officiis & administrationibus potius non peccaturos ducebat, quam damnare, cum peccassent *). Ipse dux exercitus, si quid contra officium admiserit, regulariter non alium, quam belli, quod eius auspiciis gerit, dominum supremamque eius curiam iudicem

q) Sect. II. §. XIV.

r) Vid. App. Corp. Iur. milit. LVNIGH p. 143. SCHULZIVS in der Einleitung zum Kriegs-Proceß c. 1. §. 2. LAVRENTII l. c. p. 34. seq. GUNGEN l. c. L. III. c. 2. §. 719.

s) Ut legimus in vita eius c. XIX.

*) Delicta ducum ex l. 3. ff. ad L. Iul. mai. aliisq. explicat SAMVEL

REYHER in diss. de milite c. VI. th. 4. Exempla ducum delinquentium & praeiudicio militari militariter punitorum ex THEATRO Europaeo collegit CONRADVS FRIEDELIEB in diss. de Armorum militumque iure l. Bello ac re milit. c. X. §. 2. sqq. Quae iam nec propius examinare, nec aliis ex superiori & hoc seculo cupimus augere.

dicem habet. Grauiſſima vero, nec minus vera ſententia eſt, quam apud eundem TACITVM r) inuenimus, *iniquiſſimam hanc bellorum conditionem dicentem: proſpera omnes ſibi vindicant; aduerſa vni imputantur.* Acquiſſimum hinc eſt iudicium, quod in Inſtructione militari regio Boruffica de duce ſaepe non tam culpa, quam caſu & reip. fato, peccante, fertur u), dignum ſane, quod ab omnibus principibus belligerantibus obſeruetur. Sicuti vero nemo vel plane inauditus, vel non ſatis auditus condemnandus eſt; ita & ducibus & praefectis militum reliquis ad iudicium rerum, iurium & morum bellicorum, peritiis clarorum iudicum, ab omni partium ſtudio remotorum, licet prouocare v). Inferiori loco duces w), in ſua quiſque legione, vulgo regimene ſiue regimento, vel eius locum tenens iuſtitiam adminiſtrat, & ſi quando mero & mixto imperio inſtructi ſunt x), non ſolum leuiora, quorum coercitio diſciplinariſ quodammodo

r) Ibid. c. 27.

u) Art. XXIV. Les Generaux ſont plus à plaindre qu'on ne penſe. Tout le monde les condamne, ſans les entendre. La gazette les expoſe au jugement du plus vil public. Entre pluſieurs milliers de perſonnes il n'y en a peut-estre pas une qui ſaiche conduire le moindre detachment - - - Il y a des euénemens malheureux contre lesquels ni la prouoyance humaine, ni des reflextions ſolides ne font rien. Id ipſum probe agnouit BLAS. de MONLVC, Franciae olim Mareſchallus, in praef. commentar. ſuor. ita ſcribens: Il faut que nous tous, qui portons les

armes, ayons devant les yeux, que ce n'eſt rien, que de nous, ſans la bonté diuine, laquelle nous donne le coeur et le courage, pour entreprendre & executer les grandes & hazardeuſes entrepriſes qui ſe preſentent à nous.

v) Vid. LVNIGS Corp. Iur. mil. in App. c. II. §. 5. p. 1413. a BEVST p. II. obf. 92.

w) His etiam praefecti rei armamentariae aequiparantur paſſim, v. KNORRENS Kriegs. Proces. c. 1. §. 9.

x) Quod Colonellis quidem omnibus adſcribit BVGGERS Cent. II. obf. 80. & BEHAIME obf. 83.

modo quoque capitaneis relicta est y), sed etiam grauiora delicta poenis corporis adstrictiuis & capitalibus adeo coercent z), hoc tamen subinde seruato discrimine, vt alii sententiam latam sine vltiore ambage executioni dare, alii illam prius cum actis & breui meritorum causae recensione iudici superiori ad confirmandum corrigendumue offerre teneantur a), & sicuti generatim in iudiciis militaribus processus summarius obtinet, ita longe celerius contra delinquentes in ipso delicto notorio & flagranti deprehensos, quam contra necdum confessos, nec conuictos, adeoque longiori examine ad statum vel confessionis vel conuictionis reducendos solet procedi. Vnde nata diuisio iudiciorum militarum in ordinaria *) & extraordinaria, horumque in hastata, quae in desuetudinem fere abierunt, & stataria, quae, vbi periculum in mora

y) v. GNÜGEN L. III. c. I. §. 670. not. i.

z) Tribuunt hoc ius damnandi aggratiandique praefectis legionum indistincte LEONH. FRONSPERGER vom Kayserl. Kriegs-Recht. f. 5. FLAMITZER in *Spec. Sculptetor. castrens* p. I. c. IV. & V. L. B. DE SCHWENDI in *Kriegs-Discours* Tit. Lands-Knecht Obrister, BEHAIMB in *mil. delinq.* obs. 73. I. p. v. s. de *iurisd. mil.* c. IV. pos. VI. §. 2. Sed ad Colonellos aliquot Caesareos solum, ex singulari indulgentia peculiari priuilegio de vita & morte militum legionis adscriptorum disponendi munus, restringit, ac soli principi vel copiarum domino eiusue vice gerenti summo belli duci viadi-

cat ANT. BALTHAS. WALTHER in *Tr. iur. publ. & crim. de principe ex iustis causis delinquentes aggratiante* c. I. §. 59. Conf. LVDOVICI *Einl. zum Kriegs-Proc.* c. I. §. 10. Aliud tamen dicendum est de potestate mitigandi poenas non capitales, quam Colonellis haud denegant WALTHER l. c. in fine & GNÜGEN L. III. c. I. §. 663. not. b. conf. FRANCKENSTEIN in *diff. de rigore poenar. militar. per acquitatem temperando.*

a) Conf. DOELEFFER in *proc. iur. milit. informat.* c. XXI. n. 44. BEHAIMB. obs. 84.

*) Vid. GE. OBRECHT *Discipl. milit.* th. 155. sqq. LILIENTHAL in *coll. polit. Ex.* XIII. n. 43.

mora & exemplum statuendum est, stante pede *b*) sub dio quocunque loco *c*) exercentur. Medium fere locum inter superiora & inferiora etiam quoad causas criminales tenent iudicia praesidiaria, sub auctoritate Gubernatoris solita haberi *d*). Sed plura de his omnibus addere non vacat.

§. XXIV.

DE DELICTI COMMVNIS A MILITE COMMISSI IUDICE COMPETENTE A DD. IN CONTRORSIAM VOCATO.

Discipiendum potius nunc est, quis militem delicti communis reum iudicare possit, debeatue, si crimen ad militiam proprie non pertinens perpetraverit, sed v. g. homicidium, latrocinium, rapinam, furtum, stuprum violentum, adulterium, bigamiam, falsum, & quae sunt alia iure, communi prohibita & iudicio criminali vindicanda. Mirum hic & legum, & morum & doctorum in vtramque partem disputantium *) dissen-

b) Inde etiam iudicia pedanea, alio tamen sensu, quam quo apud Romanos Iudex pedaneus sumebatur, nonnullis adpellantur. V. FR. XAVER. IOH. MYLLERI V. FREYBURG *Iudicium castrense militiae delinqu.* p. 261.

c) Secundum paroemiam: Der Soldat trägt seinen Markstein im Saß, quam adfert GNVGEN L. III. c. 1. § 665. n. d.

d) v. LVNIG l. c. p. 1413 §. 6.

*) Pro foro militari pugnanti FLAMMITSCHER, BEHALMB l. c. a BEVST P. IV. Obf. 190. ENGAV *El. iur. cr. L.*

II. §. 46. LAVRENTII & ab eo in partes suas vocati LVDOVICI, KOSTKA KNORRIVS; foro contra communi patrocinantur, praeter Glossatores, CARPZOVIVS P. IV. C. IX. Def. XI. cum TIB. DECIANO in *Tr. crim. L. IV. c. 17. n. §. BURGERVS Cent. IV. Obf. 74 & L. B. a SCHWENDI*, eiusque commentator LOBRINVS, quos sibi aduersarios FLAMMIZERVVS adducit, ENENCKEL L. II. pr. V. n. 1. sqq. Adr. BEIER *in iur. mil. prud. L. IV. T. 1. th. 4. n. 1327. RICHTER P. 2. Conf. 347. HERTIVS T. 1. Rsp. 467. STRVV. Ex. L. §. 42. ANT. MATTHAEI de crim.*

sum deprehendimus, difficili negotio in luculentam consonantiam redigendum. Quare sigillarim de vnoquoque casu & distincte nobis agendum est, confusionis vitium euitaturis, neque tam auctoritatum, quam argumentorum legalium pondere, depugnaturis.

§. XXV.

QVID ROMANI CIRCA HAEC DELICTA
DISPOSVERINT.

Si Romanorum instituta iterum spectemus, & **IVVENALEM** repetita lectione hic quoque consulamus, vel vnus ille versus, a criticis tam varie tortus explicatusque:

Bardaicus iudex datur haec punire volenti e),
haud obscure innuit, ex iisdem

Legibus antiquis castrorum & more Camilli,

de quibus supra, *f)* inualuisse, vt, recte id explicante **GRANGAEO g)**, miles **Quiritem** s. togatum pulsans offendensue non posset coram praetore s. iudice vrmano conueniri, multo minus ab hoc puniri, sed in iudicio militari apud tribunum vel centurionem accusandus esset, quem iocose a procerca statura, calceis & veste, quasi bardocucullo *b)*, indutum, describit poeta, vel, vt verisimilius **ADR. TVRNEBVVS i)** putat, aut eum veteri **SCHOLIASTE PAGAN. GAUDENTIVS k)** interpretatur, iudicem militem inde **Bardaicum** vocat, quod Galli

erim. Tit. de Accusat. n. 13. GE. CONR. BAYER de foro mil. priuil. c. IV. §. 8. lq. vt alios taceamus.

e) Sat. XVI. 13.

f) Sect. II. §. 13.

g) Ad h. l. n. 13.

b) De quo pedum tegumento

IVL. CAPITOLINVS in vita Pertinac. Imp. c. VIII.

i) **Aduers. XXIII. 25. extr. & XXV. 24.**

k) **Iurid. Expos. L. II. c. 19. in OTTONIS Thef. T. III. p. 380.**

Galli plurimi militarent, vel, quod quasi inter milites stationem apud Bardos, Galliae gentem, habentes militasset, vel etiam a Bardis, Druidarum discipulis *l)*, qui, teste LVCANO, *m)* fortium & illustrium virorum laudes cecinerunt *n)* eorumque *facta heroicis composita versibus cum dulcibus lyrae modulis cantarunt* indicarunt *o)*. Sed non opus est, vt iudicii militaris rationes a poetis, ridendo verum falsumue dicentibus, discamus. In promptu sunt Icti Rom. qui melius de iis possunt nos edocere. Apposite ARRIVS MENANDER *p)* inter delicta militum propria & communia, quod supra vidimus *q)*, distinguens, etiam *persecutionem aut propriam, aut communem esse*, dum addit, quid aliud sibi vult, quam illorum vindictam iudicem ad militarem, horum ad iudicem ordinarium pertinere? MODESTINVS, quem itidem iam adduximus *r)*, expresse casum, *si quid grauius desertor in ea prouincia, in qua repperus est, admisserit*, a necessitate illum remittendi ad ducentium excipit, addita graui hac ratione: *Ibi enim eum plecti poena debere, vbi facinus admissum est*, diui SEVERVS & ANTONINVS rescripserunt *s)*. Huius vero rationis hanc reddit rationem vltiorem CALLISTRATVS **)*, vt alii deterreantur,
ne

l) CAES. de B. G. VI. 14.

m) Pbarsal. I. 447. 199.

n) Vnde TACITVS de M. G. c. III. dicit Barditum, vel, vt mauult LIPSIVS ad h. I. Baritum.

o) AMMIAN. MARCELL. XV. 9. ad quem locum HENR. & ANDR. VALESII disquirunt, annon potius per istos Bardos f. Vardos parasiti intelligendi sint, quos Posidonius ap. ATHENAEVM L. VI. ait Celtas in exercitu secum ad laudes vbique suas

decantandas, inimicos contra & hostes Regum suorum conuictis incendos circumduxisse, similes scurrarum, exercitum sequi ac iocis & gesticationibus milites inter conuiuia delenire atque oblectare solitorum.

p) In l. 2. pr. ff. de Re mil.

q) §. XVIII.

r) §. XXI.

s) Cit. l. 3. pr. ff. de Re milit.

**)* In l. 28. §. 15. ff. de poen.

ne simile quid perpetrent. Ad ista principum rescripta prouocat etiam PAPINIANVS r). In eandem sententiam Herculiano & aliis militibus ANTONINVS IMP. rescripsit u). Reliquae principum constitutiones admodum variarunt, prouti nempe earum auctores militiae plus minusue fauerunt, vti iam LEYSERVS v) recte obseruauit. Tales militum inter fautores, qui reos criminum etiam communium ad Iudices militares remitti iusserunt, CONSTANTIVS, VALENTINIANVS, THEODOSIVS M. qui tamen fori militaris praescriptionem in adultarii crimine sustulit w), & HONORIVS x) eminent. Praeter iam supra memoratas vero & illas leges, y) ex quibus argumentum a milite negotiatore ad militem delinquentem, tanquam a minori ad maius, defumitur, imprimis THEODOSIVS iun. z) togatae, quam sagatae militiae, maior amicus, *cinguli praerogatiua iudicarias excludi cognitiones*, contra criminum publicorum, quorum subinde facilius impetratur venia, quam delictorum militarium, impunitati sub specie militiae ianuam noluit aperiri. Eius exemplum imitatus est IVSTINIANVS, a) militibus, teste PROCOPIO, b) parum fauens, ipsis delictum commune committentibus exceptionem fori incompetentis penitus ademit. Sed, quod THEODOSIVS & VALENTINIANVS c) experientia docti aiunt, *nonnunquam ea, quae saluberrime promulgantur, interpretatione quosdam non recta deformare contendere*, id etiam huic nouellae constitutioni accidit, partim sub mendosae Graeci textus versionis incusatione, partim

r) In l. 22. ff. de Accusat.

u) In l. 1. C. ad L. Corn. de Sicar.

v) Spec. 75. m. 10.

w) l. ult. C. ad L. Iul. de adult.

x) v. L. 2. C. Theod. de Iurisd.

l. 2. C. Th. de Exb. vel transm. reis

ibique IAC. GOTHOFREDVS. l. 1. C.

de Exb. & transm. reis.

y) L. vn. C. Negotiar. ne mil. &

l. f. C. de Iurisd. omn. iud.

z) Nou. XIV. c. 2. de amota milit-

tant. fori praescript. ap. III. RITTE-

RVM T. VI. C. Theodof. p. 47.

a) Nou. VIII. c. 6 & 12.

b) Anecd. n. 324.

c) Cit. Nou. p. m. 48.

partim legis perperam adplicatae obtentu d). Sed nec istis, nec aliis legibus a nobis allatis obmota argumenta, si penitiori subiiciuntur scrutinio, sufficiunt ad praescriptionem fori etiam ex iure Romano militibus criminum reis publicorum asserendam.

§. XXVI.

QVID RELIQUAE GENTES EVROPAEAE CIRCA
HAEC DELICTA STATVERINT?

Quamvis autem iuris Iustiniani non solum in Germania, ubi ipso usu tacite receptum est, sed etiam extra illam, in aliis Europae regnis ac prouinciis magna sit auctoritas; eisdem tamen favor militiae, qui hodie fere vbiuis praeuallet, multum hac parte derogauit. Data id opera contra distinctionem delictorum militarium & communium pugnans omniumque cognitionem & coercionem iudicio militari indistincte vindicans, ostendere adgressus est saepe a nobis laudatus LAVRENTII a), qui varias principum Europaeorum constitutiones militares eo fine collegit filumque collectionis suae a constitutione iudicii militaris Petri M. Russorum Imp. adhuc vigente, tanquam omnium optima, coeptum per ordinationes Gallicas, Danicas, Suecicas, Prussicas, Belgicas vsque ad Helueticas perduxit, atque ex his omnibus pro stabilienda sententia sua certas regulas nonnullis tamen limitationibus circumscriptas formauit. Ad has inprimis Gallicae & Belgicae constitutiones pertinent. In Gallia enim iam olim ANTON. MORNACIVS b) circa delicta militum sic

d) Vid. FLAMITZER in *Spec. scult. castr.* p. 1. c. 4. BEHAIME in *Milit. delinqu.* obf. 74. VOET de *iure milit.* c. VII. §. 8. cuius verba excerptit

LAVRENTII l. c. p. 74.

a) l. c. p. III.

b) In obf. ad L. 6. C. de *iurisd. omn. iud.* Tom. III. opp. p. 545.

fic distinxit: Si inter milites admissum sit crimen, atque a milite in militem; tunc cognoscit dux militum; quaecunque vertatur criminis quaestio; secus, si non inter milites, sed a milite in non militem, tunc enim cognoscit iudex regius. Haec distinctio deinde legibus adeo publicis c) fuit approbata. Est quoque haec praecipua cura magni praepositi, Grand-Preuor, nostratibus General-Gewaltiger, cui reliqui praepositi, vulgo Profos siue potius Prouos, si orthographiam origini vocis accommodare velis, sunt subordinati, vt vias publicas a latronibus purgare, maculosum vetitumque militum nefas edomet atque poenas in desertores & criminum praesertim communium reos in flagranti deprehensos sine vlla remora & ambage exequatur d).

E con-

c) Quae extant in Codice Ludouiciano a L. B. SPARRIO edito, & quarum summa P. II. c. I. p. 115. huc redit: La connoissance des crimes, qui sont commis par les gens de guerre; soit Officiers ou Soldats, envers habitans des lieux où ils sont en garnison, ou autres sujets de Sa Majesté appartient aux Juges des lieux, lesquels pourtant sont tenus d'appeler le preuot des Bandes ou celui du Regiment, & au défaut de ceux ci, le Major ou l'Aide major, ou le Commandant du Bataillon, pour assister a l'Instruction & au Jugement du procès. La connoissance des crimes de Soldat à Soldat appartient aux Officiers des Troupes & s'il arriuoit, que les Juges des lieux se fussent saisis du Soldat, qui a commis un crime dont la connoissance appartient aux Officiers, il n'est pas permis à ceux-

ci de retirer le Soldat de prison, mais ils doivent faire leur requisition au Juge de le remettre & en cas de refus se pourvoir vers Sa Majesté, Conf. Memoires de BVSSY RABVTIN T. I. p. 73. add. Ordonnance du Roy concernant le Service des places de 25. Iuin 1750; vbi Art. LXVII. ita sancitum legimus: Les Officiers qui insultent les Officiers des villes où ils seront en garnison, seront mis en prison & il en sera rendu compte au secretaire d'etat ayant le departement de la guerre.

A Pégard des soldats, cavaliers & dragons, qui tomberont dans le même cas, ils seront arrêtés & remis aux juges des dits lieux, pour être par eux jugés suivant que le cas le requerra.

d) Eius iurisdictionem, inspectionem in res ad politiam spectantes

E contrario cognitio criminum militarium ad consilium bellicum, cui in praesidiis praesider Regis locum tenens, pertinet. In Belgio foederato & quidem, si LEYSERVS e) veram rationem assecutus est, ideo, quod artes ibi & commercia magis, quam arma, florent, in cognoscendo & puniendo crimine communi, a milite vel maritimo vel terrestri admissio, inter collegia rei maritimae ac militari praeposita & iudices ordinarios ob concurrentem hic iurisdictionem praeuentioni locus datur f). In Hispania quoque hoc receptissimum esse, relatum legimus g). Neque in legibus Anglicis maritimus potissimum, quibus fines curiae Admiralitatis tum superioris, tum inferioris reguntur, illud discrimen panitus fuit omissum *).

§. XXVII.

QVID LEGIBVS IMPERII R. G. HAC DE RE SIT SANCITVM?

Ad Germaniam speciatim si respicimus, iam in ordinatione, communi Maximiliani II. Imperat. & ordinum imperii consensu in comitiis Spirensibus ao. 1570. publicata, quae vulgo

tes omnemque potestatem inter alios explicant viri rerum bellicarum periti AVBERTVS de la CHENAYE eiusque vestigia secutus IAC. VON EGGERS in *Lex. mil. h. v.* & sub voce *Marchauffée*.

e) Spec. 75. m. 10. in fin.

f) Vt auctoritate legum Belgicarum muniti testantur GROENEWEGEN ad L. 6. C. de *iurisd. omn. Iud.* & L. 1. C. de *Exh. & transmit. reis* IOH. A SANDE L. 1. Tit. 1. def. 4.

VOET ad Tit. ff. de *iud.* §. 124. & in Tr. de *Iure milit.* c. VII. §. 9. add. CAROLVS a MANSFELD in *magisterio mil.* Tr. 1. p. 1. c. 7.

g) Ap. DIDACVM *pract. Quaest.* XI. n. 3. & IVL. CLARVM L. V. §. fin. *pract. Crim. Quaest.* 38.

*) v. *The Laws, ordinances and Institutions of the Admiralty of Great Britain, civil and military* Vol. I. Sect. III. & IV.

vulgo sub nomine des *H. N. Kneuter- und Fuß-Knechts-Ver-*
staltung allegari solet, Art. XL. seqq. & CLXXXVII. coercitio delictorum tam communium, quam propriorum, a militibus commissorum, iudicibus militaribus solis fuit relicta, in quorum favorem hinc ao. 1640. ICTi Wittenbergenses, reiecto discrimine inter delicta communia & militaria, responderunt *b)*. Illo ipso autem seculo, quo communis patria nostra calamitatibus belli tricennalis gravissime afflicta est, cum Ferdinandus III. primis statim imperii sui annis inter ipsa arma pacis consilia caperet atque in Comitibus ao. 1641. Ratisbonam conuocatis de restituenda post turbas satis diuturnas quiete & administratione iustitiae consultaretur, inter alia, quae Recessu imperii eodem anno promulgato definita fuerunt, quoque placuit §. XLVII. *i)* magistratibus ordinariis, licet criminali iurisdictione praeditis, necessitatem imponere militem, si in expeditione aliqua bellica occupatus officii sui immemor aliud agendo contra leges communes deliquerit, indistincte; alias vero, si ultra trium milliarium spatium in ipso crimine deprehensus fuerit, ad praefectum suum remittendi, hac tamen addita limitatione, nisi hic iustitiae administrationem forte recusauerit, quo casu, ne privilegium fori in asyllum maleficiorum, si ita manerent impunita, degeneret, magistratibus quidem loci contra delinquentem procedere & poenam ipsi dictatam exequi permittitur, simul vero praecipitur, ut, si centurio eius ultra tria miliaria a loco, quo processus instituitur, absit, proximum militiae praefectum ad

b) Quod Responsum, civitatis Magdeb. magistratui, tum de lite sibi de cognitione delictorum militum mota quaerenti, datum ZIEGLERVS de *Iur. Mai.* L. I. c. 29. §. 30. ex eo LVDOVICI in der *Einl. zum Kriegs-*

Proces c. III. §. XI. & LAURENTII l. c. p. 79. attulerunt.

i) Verba eius ANDR. MYLIUS dissertationi suae de *Remiss. facinorosa* for. inseruit c. III. §. X.

ad iudicium inuitent, ipsiusque arbitrio, an illi interesse velit, relinquunt. Qua exceptione firmari regulam in casibus non exceptis, FLAMITZERVVS *k*), Auditor quondam generalis Caesareus, vrget, atque hanc praescriptionem fori etiam in crimine homicidii aliquot praecudiciis, partim ex propria experientia, partim ex aliena IOACHIMI BVRGERS, Commissarii olim bellici Caes. *l*) confirmat. Norma militaris ao. 1672. in comitiis Ratisbonensibus copiis imperii praescripta & anno insequenti ab imperatore approbata *m*) nihil hac de re noui continet. Sed secundum renouationem istorum articulorum ao. 1682. secutam *n*) art. 35. non solum praefecti de excessibus militum & damnis siue in transitu, siue per merata, illatis tenentur, sed etiam vnusquisque status circularis, & si hic non sufficiat, directores circulo- rum requirendi sunt, vt, si vltra mandata aliquid extortum, vel vulnerando, rapiendo, comburendo, trucidando, aut simili delicto non militari peccatum fuerit, delinquentibus non solum propria auctoritate per capturam potiantur eosque examinent, sed etiam poenas iis dicent, atque exequantur. Nova haec constitutio per recentiora imperii conclusa & placita inprimis anno huius seculi III & LIV. hac cum extensione repetita fuit, vt dominis territorialibus vindicta delictorum & excessuum in milites sine exceptione fuerit relicta. Neque id sub initium belli praesentis correctum, quin potius expresse confirmatum est *o*). Has tamen constitutiones vnice exercitum imperii respicere, atque hinc extra statum belli communis

k) l. c. pag. 46.

l) Cent. 1. obs. 43.

m) Vid. Articul. - Brief für die Reichs - Völker apud LVNIG Corp. Jur. milit. p. 119. & in edit. nouiss. Recess. imp. T. IV. p. 94. seqq.

n) Quae extat ap. LVNIG l. c. p. 146. N. XXXIX.

o) Im Kayserl. Patent vom 2ten Jan. 1758. n. 13. in der Teutschen Kriegs - Cansley d. a. vol. I. n. 3. p. 8.

munis status imperii singulos non obligare, sunt, qui arbitrentur p).

§. XXVIII.

QVID CONSTITVTIONIBVS STATVVM IMPERII
MILITARIBVS INPRIMIS REGIO-ELECTORAL-
BRVNSVICO-LVNEBVRG.

Postquam nimirum pace Westphalica illis superioritas, qua gaudent, territorialis plenius asserta fuit, atque firmitus stabilita, & post tributum ipsis ius foederum, potentiores inprimis perpetuum militem non solum alere coeperunt, sed etiam copias suas magis magisque auxerunt, nullus fere eorum non peculiare ad tuendam disciplinam militarem leges promulgavit, iisque simul forum militum criminale tam in delictis communibus, quam militaribus, determinavit. Non est nostri instituti hic omnes commemorare leges provinciales militiae praescriptas, & maximam partem iam ab aliis q) collectas. Illas tamen plane intactas relinquere nequimus, quae haec terras propius contingunt. In his vero vi legis regiae r), a D. Georgio II. ao. 1736. promulgatae, omnium delictorum leuiorum & minorum, tam militarium, quam communium, quae non adeo gravem merentur poenam, & cognitio & punitio ad duces legionarios, maiorum vero & grauiorum, a militibus gregariis commissorum, quae poena capitalis vel corporis adfectiva manet, vt & leuiorum ab officialibus admissorum & maiore coercitione, quam arresto 24 horarum, vindicandorum, ad iudicium militare generale, quod

p) LAVRENTII l. c. p. 101.

q) LVNIGIO, SCHVLZIO, in
corp. iur. militar. LAVRENTII

l. c. part. II. MULLERO in Kö-
nigl. Preuß. Kriegs-Recht.

r) Militair. Justitz-Reglements
c. 3. §. 3. 8. & 9.

quod audit das *General-Kriegs-Gericht*, pertinet. Ceterum magistratibus ordinariis militum, intra iurisdictionis suae fines vel leuiter vel grauiter delinquentium, apprehensio & captura quidem permittitur, hoc tamen seruando discrimine, s) vt illos sine vlla causae cognitione vel poena statim ad proximum praesidium remittere capitique legionis, cui reus est adscriptus, denunciare, hos contra, ne probationes pereant, non prius, quam factum summariter cognouerint, dimittere, nihilque intermittere debeant eorum, quae ad corpus delicti in certo collocandum, & veritatem eruendam facere possunt. Quod ad ipsas vero poenas attinet, illae, quae non capitales, ipsisque legibus regis iam determinatae sunt, a iudicio militari generali sine mora infligi queunt, in illis vero delictis, quae vel vltimum supplicium, aut saltem condemnationem ad operas publicas vel in perpetuum, vel ad longius tempus, inferunt, si militaria sunt, instituendum est iudicium bellicum, vulgo *Kriegs-Recht*, quod, si equites & pedites in delinquendo concurrunt, ex vtroque corpore tam equestri, quam pedestri, formandum, praefes vero ex eo, ad quod potior delinquentium pars spectat, sumendus; sin communia, per sententiam a facultate quadam iuridica latam, decisio fieri debet z), ita quidem, vt sententia, officialem superioris ordinis condemnans, ante executionem ad Regem Augustissimum mittatur, pronuntiata vero contra officiales inferiores & gregarios statim executioni detur, nisi vel circumstantiae aggravationem suadere possint, vel ad mortem condemnatus ad gratiam principis prouocet. Nec minus clare praescribitur u) eadem lege, quomodo in concursu delinquentium ex statu militari & ciuili sit procedendum, & quibus

s) l. c. §. 11, 13 & 14. iung. *Muss schreiben der Königl. Kriegs-Cangz ley N. XLX. T. III. Const. prou. p. 85.*

z) §. XXIII. seqq.

u) §. XXVIII.

bus in casibus milites facinorosi collegiis Iustitiae relinquendi. Vxores vero militum inferioris sortis, quorum mariti extra territorium legiones suas sequuntur, in delictis cuiusque loci magistratibus subiiciuntur v), qui tamen casum Cancellariae militari tenentur indicare. Haec dispositio eorum viduas eo magis stringit, quia iurisdictio militaris, vtpote non ex dignitate, sed ex potestate veniens w), cum ipsa persona principali priuilegiata expirat. Ira quoque extraneos ambitores & conquisitores militum, ceu in facto maxime illicito versantes x), vel etiam huiusmodi conquisitionis suspectos a militia indicatos traditosque magistratus in vrbibus & pagis accipere & vsque ad finem processus inquisitorii iubentur custodire y).

§. XXIX.

DE FORO DELICTI AC DEPREHENSIONIS PRAE-
CIPUE IN DELINQVENTIBVS ATTENDENDO.

In tanta legum & consuetudinum militarium diuersitate cynosura deficere omnino videtur, quam iudices & magistratus hic sequi possint. Sed salua res est. Tuto hic quoque nauigabit, qui non tam cum glossa, quam cum legibus a nobis in medium allatis earumque rationibus, nauigat. Habitum itaque & nexum territoriorum Germaniae inprimis, potestatemque legislatoriam & iudiciariam dominis territorialibus competentem, considerantes, vix errabimus, si statuamus, cuique, sicuti & ciuium sibi subditorum & militum suorum delicta tam

v) Per edictum speciale ibid. N. VI. pag. 68.

w) Quam distinctionem hic obseruat PUFENDORF de *Jurisd. Germ.* p. III. S. II. c. I. §. 46 & c. 2. §. 9.

x) Conf. L. B. AB ICKSTATT de *illicit. mil. conquis. in terris. al. earumque poen.* Opusc. VI. T. I.

y) Vid. N. XXXI. ibid. p. 108. sq.

eam militaria, quam communia, intra sui territorii fines admiffa puniendi ius, ita liberum esse, quam iudicibus tum militari- bus, tum ordinariis circa militum delicta potestatem relin- quere velit. Vbi itaque illis facultas de vtriusque generis cri- minibus cognoscendi iudicandique est concessa, hi facinoro- sos sine dubio ad eorum iudicium militare remittere tenentur. Sed si peregrinus miles in territorio aliquo facinus iure com- muni prohibitum admiserit, ibiue deprehensus fuerit *), re- missio ista, quippe quae generatim hodie, ob diuersam territo- rior. Germ. & prouinciar. Rom. rationem, magis ex humanitate mutua & vrbani- tate, quam necessitate, fieri solet, non aequae locum poterit habere, quum cuilibet iudici criminali, vices hic domini territorialis expleti, illud vindicare non solum liceat, sed etiam ad tuendam securitatem publicam, quam in- temeratam seruari & a sceleratis eiusdem turbatoribus defendi omnium etiam vicinorum territoriorum interest, incumbat a). Vnde forum delicti, id quod omne priuilegium tollit, dignita- temque adimit b), sicut in causis ciuilibus forum domicilii, ita in criminalibus omnia reliqua fora superare, apud omnes est in confesso c). Neque melioris conditionis esse delin- quendo

*) conf. GODOFR. CHRIST. SEYF- FERT, item CHRIST. SCHUMANNVS de Foro deprehensoris, FRIESCH de Remiss. del. c. III. §. 5. P. MULLER de Lit. reuerfal. c. III. §. 47.

a) CARPZ. prax. rer. crim. Qu. no. n. 54. seqq. & ad eum perill. IOH. SAM. FRID. BOEHMER obs. VII. seqq. conf. BRUNNEM. ad l. 6. C. de lu- vird. omn. iud. n. 5. HENR. COCCE- IUS in diss. de fundat. in territ. & plur. locor. concurrent. potestate Cap. III. & IV. STRYK in diss. de effectu leg. princip. & stat. extra territ. c.

III. n. 177. FRID. GOTTL. STRVV de competetia fori in delictis extra Septa commissis c. II. th. IO. ZIEG- LER de comp. delinqu. iudice & foro, CASP. a RHEDEN in diss. de Loco de- licti S. I & H. B. WAHLIVS in diss. de foro arresti priuileg. §. XI. III. BOEHMERI nostri diss. de delictis ex- tra territor. admiss. §. IX. seqq. add. AVCTOR lib. de Requisit. iud. c. II. §. 1.

b) l. 1. in f. C. ubi senat. & Auth. Qua in prou. C. ubi de crim.

c) Vid. ANT. TESSAUR. dec. 90. TIB. DECIAN. Tr. crim. L. IV. c. 13. n. 9.

H

quando possunt milites, quam nobiles, clerici & studiosi alique privilegio fori gaudentes *d*). Exceptiones a regula campum aperiunt ampliorem, quam vt hoc possimus loco e-metiri *).

§. XXX.

DE TEMPORIBVS PACIS AC BELLII HIC AEQVE AC
LOCIS DISTINGVENDIS VBI MILES DELIQUIT
VEL DEPREHENSVS EST.

Sicuti autem aliter in pace, aliter in bello procedi solet, & hoc durante, territorii amici ac inimici & ab hoste occupati, differentia non minorem circumspectionem requirit, omniumque rei gerendae occasionum considerationem accuratam suadet, quandoquidem in illo prehenso militis delinquentis longe facilius, quam in hoc, a summo belli duce approbabitur, nisi mandata eius vel securitatis litterae, *Sauuegardes*, *e*) aliud loquantur; ita haud dubie, ad rite determinandum forum militis delinquentis, eo potissimum respiciendum erit, vtrum apud signa reperiatnr adhuc, an ab iis discesserit. Priori casu sine omni dubio, siue in castris fuerit miles, siue in expeditione, siue in praesidiis, siue in transitu, qui semper debet esse innoxius *f*), siue in hibernis; iudex militaris erit competens, dum-

d) Conf. laudatus BOEHMERVS ad CARPZ. l. c. obf. xv, xvi & xviii. ibique citati; add. BARTHIVS in *Hod. for.* c. i. §. iii. not. b. GLAESER de *foro priuile.* Sect. II. pos. 12. lqq. ITTIG de *clerici foro sec.* in fine, RHODIVS in *diff. simili th.* 29. HILLIGER in *diff. de foro clerici delinqu.* vbi vero itidem inter delicta ecclesiast. & communia distinguit. SCHOEPP de *foro Studiosi delinqu.*

*) Spartam hanc exorbarunt, qui vel post GROTIOS, GENTILES, PASCHALIOS, HOTOMANNOS, MARSEL-

AERIOS, WICQVEFORTIOS, ZOVCHEROS, BYNCKERSHOEKIOS aliosque de *foro legati delinquentis* data egerunt opera, vel cum STRYKIO, KLEINIO & c. ipsorum principum, Ministrorum aliarumque personarum illustrium inuestigarunt forum.

e) De quarum origine, forma & effectu vid. ENGELBRECHT. in *comment. de Saluagardia* add. a BEVST p. III. obf. 100. lqq. & GNVGEN l. c. l. r. c. 19.

f) Vid. l. §. C. de *Metat. & epidem.* Nou. CXXX. *Rec. I.* de ao. 1570.

demmodo ad animaduertendum paratus sit, nec recusatione sua iudicem loci officii sui moneat, cuius est cauere, ne delicta maneat impunita; posteriori contra casu, quicumque magistratus, sub cuius iurisdictione miles delictum commune admisit, aut deprehensus est, cognoscere de illo & iudicare poterit g). In hunc modum non solum olim incluta Facultas iuridica Wittebergensis b) respondit, sed etiam nuper Ill. ICtorum Göttingensium ordo militem desertorem & criminis rapinae in via publica commissae reum nomine magistratus viciniae urbis imperialis, non attenta fori incompetentis exceptione, quam eiusdem defensor opposuerat, ad victimum supplicium condemnauit.

§. XXXI.

DE NOVISSIMA CONSTITVTIONE IN HIS TERRIS INTVTIV
MILITVM VAGANDO GRASSANDO ET RAPIENDO DE-
LINQVENTIVM PROMVLGATA.

Non satis proinde laudari potest edictum, quo salutari reip. consilio patriam & armis, & legibus, tuiturus, simul, ne, quod ad *defensionis subsidium est inuentum, in depressionis dispendium vergat* i), cauturus, SERENISSIMVS PRINCEPS FERDINAN-

DVS,

§. 4. seq., de 1576. §. 74. seqq. & 1641. *J. P. O.* art. XVII. §. 9. & *Monast.* §. 118. *Capit. nouiss.* art. 19. §. 15. P. MULLER *de offic. transeunt. cum exercitu per alior. terris.* c. III. §. I. TABOR *de Metat.* p. I. c. I. STRYK *de innoxietate transitus milit.* AHASV. FRITSCH & HERM. ZOLLIVS *de Transitu milit. innoxio,* FELTMANN *de transitu exercitus.*

g) Ita sentit ZIEGLER *de Jur. Mai.* l. I. c. 29. §. 30. seq. & in *diff. de Remiss. delinquentium ad locum delicti* §. 20. add. WINCOP in *Diff.*

eiusdem argumenti p. II. n. 5.

b) Apud ZIEGLERVM *de Jur. Mai.* l. c. §. 33.

i) Quadrat cum maxime ad milites, vitpote in omnis generis excessus valde proclives, quod INNOCENTIVS III. P. R. *de ecclesiarum patronis & aduocatis* s. vicedominis plus sibi, quam iura permitunt, praetextu militiae sacrae vindicantibus, ait in c. 12. X. *de poen.* Dantur enim in omni exercitu perditii homines ad fruges consumere vel perdere nati & ex raptu viuere sucti, qui legum mi-

DYS, DVX BRVNSV. ET LVNEB. omnibus sagi dotibus eminentissimus, ad continendum in officio exercitum, imperio suo parentem, omnibus magistratibus ac praefectis liberum eiusmodi transgressores legum ac violatores securitatis publicaeprehendendi, iudicandi puniendique fecit potestatem, & quod hunc in finem ab Illustrissimo Consilio Sanctiori Regio per omnes huius Electoratus terras publice intimatum fuit, atque promulgatum. Eatenus adeo remissio delinquentium ad duces suos, alias tempore pacis secundum legem supra memoratam necessaria, cum nuda casuum contingentium denuntiatio ipsis facienda sufficere debeat, est sublata k).

§. XXXII.

litarium etiam severissimarum, quibus vagationes & grassationes ubique prohibitae sunt, vel immemores vel plane negligentes, ubi, castra mouentur, signa sua non sequuntur, sed studio remanent, vel aegritudinis vel alio praetextu vagique deinde per pagos et vicos palantes auferunt, quidquid aptum inueniunt. Dicitur talis rapina *Maraude* s. *Marode*, & raptores ipsi *Marodeurs*, vocabulis non solum apud Gallos, sed etiam apud nostrates vstatissimis; Etymologiam eorum autem Lexica militaria fere silent, cum rem ipsam satis intelligenter describant, aliudque nomen simul memorent, scil. fratrum *Marodae*, *Maroden*. *Brüder*, quod eiusmodi excursoribus & perualoribus ab aliis militibus, officium suum facientibus, contemptim tribui solet. Sive autem hic titulus, vti *MENAGIVS* in *Lex. etym.* refert, ortum ducat a famoso grassatore de *Merodes*,

Comite Flandro, sub signis Ferd. II. Imp. militante, siue cum re ipsa bello tricennali longe sit antiquior, vel ab Hebraico *maruth*, improbus, fugitiuus, vagabundus, vti *AVCTORES* *Dict. Treuolt.* & cum *LE DVCHAT A.F.* *AVLT* in *Dict. etym. de la langue Françoise* nouioris edit. h. v. existimant, vel ab Arabico *Maratha*, quod aegrotum denotat, descendens, neminem, nisi homines nequam, decet, non meliore dignos fortuna piratis, quos, tanquam *communes generis humani hostes*, omnibus rationibus *persequi incumbit* ex sententia *BACONIS DE VERVLAMIO de bello sacro* p. 346. *relata in the Laws, ordinat. and Institutions of the Admiralty of Great Brit.* Vol. I. p. 106. iung. p. 206. 179.

k) Locum merito hic damus huic legi, quae simul cum eiusdem intimatione tam in der *Leutischen Kriegs-Cansley* ai. 1760. Vol. II. N. 55. quam in *Hannöverschen Anzeigen* eiusd.

§. XXXII.

DE TIRONIBVS VETERANIS ET RELIQVIS PERSONIS REVERA
NON MILITIBVS ITEM OB CRIMEN PERPETRATVM MI-
LITIAE NOMEN DANTIBVS.

Quae de militibus vere talibus criminis communis reis
iudici ordinario obnoxiiis diximus, multo minus dubii ha-
bent in tironibus nondum in numerum relatis, nec actu mili-
tanti-

iud. anni N. 69. extat, ita conce-
pta: Demnach zeithero darüber viel
fältige und harte Klagen geführt
worden, daß von der unter dem Com-
mando Sr. des Herrn Herzogs Fer-
dinand von Braunschweig Durchl.
stehenden Armee verschiedene theils
commandirte bey der Bagage, theils
sonst vereinzelte Mannschaft, Knech-
te, Marquetender, und die, so dem
Troß der Armee folgen, auch Ma-
rdeurs sich höchst strafbar unterfan-
gen in Sr. Königl. Majestät, uners
allergnädigsten Herrn, Teutschen Lan-
den allerhand Exceß und Minderun-
gen auszuüben; Und dann Höchstve-
saagte Sr. Durchl. Sich dahero gnä-
dig bewegen gefunden, daaer nach-
folgende Verordnung ergehen und
publiziren zu lassen:

Wir Ferdinand Herzog zu Braun-
schweig und Lüneburg ic. ca. General
en Chef der Armee Sr. Königl.
Majest. von Großbritannien.

Haben mit höchstem Mistfallen
verordnen, daß sich von der unter
Unserm Commando stehenden Ar-
mee verschiedene theils sonst verein-

zelte Mannschaft, Knechte, Marques-
tender, und die, so dem Troß der
Armee folgen, höchst strafbar un-
terfangen allerhand Exceß und Minder-
ungen in Sr. Königl. Majest. von
Großbritannien Teutschen Staaten
auszuüben.

Wie Wir nun diesem gottlosen Un-
wesen in keinem Stücke wollen nach-
gesehen wissen: so authorisiren und
ermächtigen Wir hiemit alle Civil-
Obrikeiten, Magistrate, Beamte,
Vöigte, Schultheißen, Unterbediente,
Vorstehere der Gemeinen, die
Dorfschaften und Gemeinheiten selbst,
und überhaupt alle und jede Untere-
thanen in Sr. Königl. Maj. Teutschen
Länden, sich solchen boshaften Frevel-
thätern mit Gewalt zu widersetzen,
und zu suchen, solcher gottlosen Ueber-
reuter aller menschlichen Geseze sich zu
bemächtigen und auf das genaueste
verwahrt an ihre Civil-Obrikeiten
einzuliefern, und abandonniren Wir
hiemit solche vorseztliche Mißthäter
der Civil-Jurisdiction des Orts, wo
der Exceß begangen, vor welcher ge-
dachtem Freveler der Proceß zu ma-
chen, und die verdiente Strafe an
ihn

tantibus I); in veteranis item eorumque familia m), & omnibus illis personis accessoriis, quae exercitum quidem sequuntur, sed non militiam agunt. Qui vero metu criminis, in quoniam reus fuerat postulatus, & sic iudicii tantum mutandi causa, militiae nomen dedit, eum statim sacramento solvendum & ad iudicem suam remittendum esse, expediti iuris est n).

§. XXXIII.

Ihm zu vollziehen, und nur davon dem Corps, oder Regiment das gehörige Avertissement zu erteilen.

Wir wollen ferner, daß, wenn wieder alles Vermuthen Officier oder Unter-Officier aus der Armee in solchen Unthaten conniviret, und nicht so fort nach Eid und Pflicht dem Unwesen gesteuert, oder auch nur nachlässig in ihrem Commando sich bezieget, ihr Commando nicht zusammen gehalten und also Gelegenheit zur Unordnung gegeben, daß solche Officier als auch Unter-Officier Uns gehörig angezeigt werden, um über sie die gebührende Strafe verhängen zu lassen.

Und sol zu mehrerer Urkund diese Unsere Willens Meinung öffentlich angeschlagen, und allenthalben zu jedermanns Kenntniß publiciret werden. Gegeben in Unserem Haupt-Quartier Warburg den 20. Aug. 1760. (L. S.) Ferdinand

Herzog zu Braunsch. und Lüneb.

So wird dessen Inhalt hiedurch zu der Unterthanen und jedermanns Nachricht bekannt gemacht und den Obrigkeiten, Beamten und Gerichten im Lande injungiret, diese Inti-

mation aller gewöhnlichen Orten affigiren zu lassen, über der Befolgung dieser Verordnung, so viel an ihnen ist, zu halten, sich selbst darnach zu achten und die etwa sich begebende Vorfälle an das Geheimte Raths-Collegium einzuberichten. Signatum Hannover den 23ten Aug. 1760.

Königl. Großbr. zur Churf. Braunsch. Lüneb. Regierung verordnete Geheimte Rätze

G. A. v. Münchhausen

Plura quoque & ante & post hanc constitutionem Edicta atque Rescripta regia emanarunt ad compescendos & puniendos praedatores tendentia, quo spectat inprimis Ausschreiben wegen der Maraudeurs de II. Sept. 1761. in Hannov. Anzeigen N. 76.

1) Vid. GUVENKRIEGSRECHT L. III. c. 3. §. 728 & I. P. V. S. de Jurisd. mil. c. VI. pos. II. §. 2.

m) v. MEV. P. III. Dec. 72. & P. IV. D. 273. BARDILI de Jud. mil. priuil. §. 27.

n) Per l. f. ff. de Re milit. l. un. C. de Reis postulatis, v. BRVNNEM. ad h. l. HAHN ad WESEMBC. PEREZ ad Tit. C. Qui mil. poss. vel non, BEVST P. IV. obs. 204.

§. XXXIII.

DE DESERTORE ET TRANSFUGA DELICTI COMMVNIS REO.

Desertorem, qua talem, delictum pure militare admitte-
re, & deprehensum, nisi gratia ipsi ab eo, cuius signa deseruit,
fiat, illud poena capitis, quam iudex militaris irrogat, luere,
sed, si praeter desertionem aliud scelus commiserit, iudicem
loci, vbi hoc perpetravit, in illum animaduertendi ius habe-
re, iam ex antecedentibus manifestum est. Plurimi vero im-
punes euadunt, ope hostilis exercitus, quum, etiamsi eo trans-
fugerint, nec captiui detineri, nec ad duces suos soleant re-
mitteri. Neutrum enim propterea, quod desertio, qua sen-
sim numerus militantium diminuitur, ex altera parte damnum,
ex altera adfert vtilitatem, ratio belli, siue per illam morem
inter belligerantes communiter receptum, siue *armatae ferreae*
iura manus intelligas, permittit, quinimo more veterum Impe-
ratorum, qui transfugas omnes hac formula: *Quisquis es, no-*
ster eris, excepisse leguntur o), desertotes, nisi aliter antea in
pace fuerit conuentum, iure belli admittere & suis partibus
adscribere magis licitum p), quam ob metum repetendae fu-
gae, consultum est q). Hoc tantummodo conuentione vel ta-
cita, vel expressa inualuit, ad securitatem publicam tuendam,
vt homicidium aut alius criminis enormis rei vel confessi vel con-
uicti, si reuocentur, sine reculatione ad locum vnde remittan-
tur, res quoque furto ablatae restituantur, & domestici aufu-
gientes

o) Ap. IAC. PONTAN. L. IV. Pro-
gymn. 75.

p) Vt docent GROTIUS de I. B.
& P. III, XX, 12, ibique DE COC-
CEII in not. & PUFENDORF de I. N.
& G. Lib. VIII, c. 17 §. 5. Conf. IOH.
HENR. ERNESTI disp. de Officio trans-
fugar. militandi aduersus partes de-
sertas.

q) Differentia desertorum &
transfugarum, vt & hastarum veli-
tarium, vulgo *partisans*, vti adpel-
lat, vel cum, vel sine ducis venia
vagantium, vulgo eine *commanditte*
oder *Mausß-Partbey*, Gallice *par-*
ti bleu, docetur in diss. inaug. sub WILD-
VOGELIO a PETRO DVVERNOY de de-
sertor. & transfug. Jenae 1714 habita.

gientes per aliquot dies, donec forte litterae arrestatoriae r) aduenerint, detineantur, antequam fugam suam ulterius prosequi ipsis permittatur.

§. XXXIV.

CONCLUSIO VOTVM PRO REDITV PACIS CONTINENS.

Plura hic adhuc excutienda forent, nisi angustiae temporis id prohiberent. Itaque contrahenda sunt vela. Quod dum facimus, coronidis loco nihil magis in votis habemus, quam vt, postquam fatis diu bellatum est, ad pacem acquirendam, quippe quam, vti negotii otium, belli vnicum finem esse, omnium ore comprobatur,

Pax optima rerum,

Quas homini nouisse datum est, pax vna triumphis

Innumeris potior, s)

propitio Numine, mox redeat, & coeleste hoc bonum bello, quo nihil est funestius r), semper omnes principes rectores, que rerum publicarum diuino afflato spiritu anteponan, nullaue alia bella, quam

certos habitura triumphos,

nec tamen vnquam candidam placidamque orbi pacem excussura, id est, talia gerant, qualia AVGVSTISSIMO MAGNAE BRITANNIAE REGI, solium auitum, inter faustas populorum suorum acclamationes conscendenti, celeberrima Vniuersitas Oxoniensis in pia Gratulationis suae epilogo est precata elegantihoc disticho:

Tene magis saluum populus velit, an populum TV,

Sola sit haec nullo his dirimenda die.

FAXIT DEVS FELICITER!

r) De quarum forma, vi. & effecia egit HENR. SAM. ECKHOLD in diss. de literis incarcerat. paten- tibus s. Arrestatoriis vulgo Steck-

Brieffen.

s) Sil. Ital. XI. 594. sq.

t) Vt vere ait SENECA de Ira III. 5.

255-2

ULB Halle

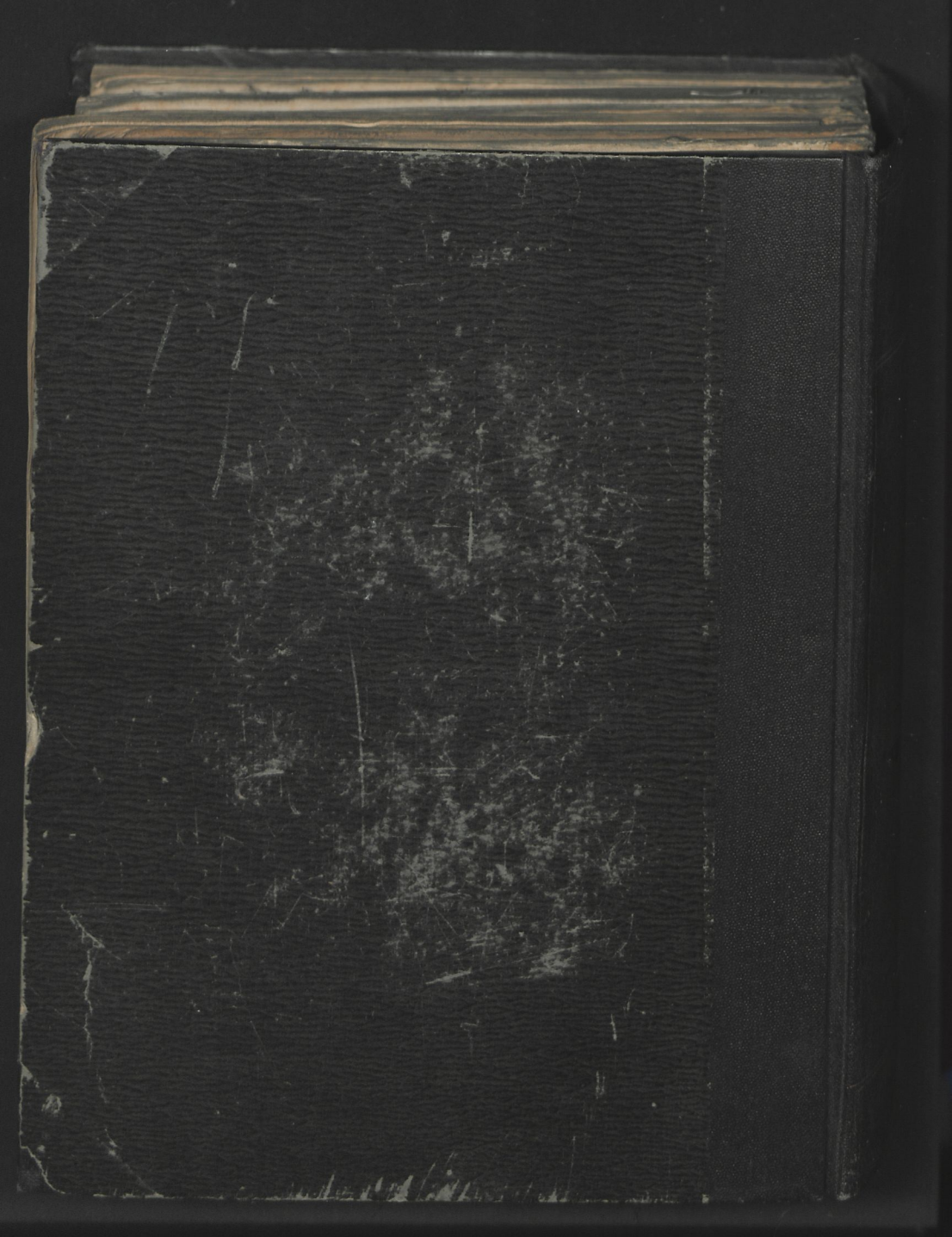
3

004 327 837

f
56

1762, 2 2

DE
MILITIS
FORO DELINQVENTIS
DISSERTATIO IVRIDICA

QVAM
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
POTENTISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO
GEORGIO III.

MAGNAE BRITANNIAE FRANCIAE ET HIBERNIAE REGE
DEFENSORE FIDEI

BRVNSVICENSIVM AC LVNEBVRGENSIVM DVCE
S. R. I. ARCHITHESA VRARIO ET ELECTORE REL.
CONSENSV ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS

PRAESIDE

GEORGIO HENRICO AYRERO

PHIL. ET L. V. D. CONSILIARIO REG. AVL.
IVR. ANTECESSORE ET FACVLTATIS
IVRIDICAE SENIORE

PRO

LICENTIA SVMMOS IN VTROQVE IVRE
HONORES CAPESSENDI

PVBLCICE DEFENDET

IOANNES HENRICVS BRÜSS
HAMBVRGENSIS.

D. V. MAIL

GOTTINGAE

LITTER S IOANN. HENR. SCHVLZII MDCCLXII

